

TÜRKİYE'DE EVSİZLERE DAİR RAPOR

Durum Tespiti, Avrupa Birliği
Ülkelerinden Uygulama Örnekleri
ve Taleplerimiz

Güz 2011

İçindekiler

EVsİZ/ Cahit Koytak, **4**

I. TÜRKİYE'DEKİ EVSİZLERE DAİR DURUM TESPİTİ, **5**

a. Evsizlerimizin gündelik hayatı, sıkıntıları, çileleri, **6**

b. Evsizlerin sayısı, **7**

c. Devletin evsizlere yönelik 365 gün sürekliliği olan nitelikli bir faaliyeti bulunmamaktadır, **8**

d. Sivil toplum faaliyeti, **9**

II. AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDE EVSİZLERE YÖNELİK UYGULAMALAR, **10**

Avrupa Birliği Ülkelerindeki Ulusal Evsizlik Politikalarından Örnekler, **12**

III. EVSİZLER İÇİN DEVLETTEN TALEPLERİMİZ, **14**

Üç Ana Talebimiz, **15**

Ayrıntılı Taleplerimiz, **15**

KAYNAKÇA, **16**

IV. EKLER, **18**

Ek-1 Etkinliklerimizle İlgili Köşe Yazıları, **19**

Çatı Kapı ve Barınma Hakkı/ Yıldız Ramazanoğlu, **19**

Kurban ve Evsizler/ Ümit Aktaş, **20**

Ek-2 Etkinliklerimize Dair Haberler, **22**

Ek-3 Bülent Kale&Fatih Pınar/Röportaj Çalışması, **26**

Ek-4 Bürokratik Vicdansızlığın Arsızlığı ve Evsiz Kurbanlıklar Üzerine, **28**

Ek-5 Aşti'de Barınan Evsizler Hakkında TBMM İnsan Hakları Komisyonu İnceleme Raporu (2010), **30**

Cahit Koytak

EVSİZ¹

Kaderinin çullarına sarınmışsın;
Gare de Nice'de, kaldırımda
Yan gelmiş yatıyorsun:
Dünya senin evin,
Şehir senin çıkınından saçılmış.
Dünyanın her yerinde
Evsizlerle şairlerin
Aynı budaklı ağaçtan yontulduğunu
Söylüyor gözlerin;
Aynı huysuz rüzgârların dolaştığını
Mağaralarımızda.
Ve dünyanın her yerinde,
Tanrılar geçerken kırk atlı arabalarla
Arasından budala ölümlülerin,
Şan olsun diye atıldığıımızı
Altına, toynakların ve tekerlerin..
Dükkânını, tezgâhını dağıtmış,
Kaderinin çullarına sarınmışsın.
Dünya senin evin
Ve çıkınındaki hiçbir şey
Satılık değil;
Ne çarmıhta duruşun,
Düğüm düğüm bakışın oyunlarımıza:
Aldıklarımıza, sattıklarımıza;
Ne anlaşılmasız sözlerin,
Sevişmelerin didişmelerin
Alınıp satılmayan bir Tanrıyla ..

Bak, şairler beygirlerini çatlaşmış,
Ciğerlerini paralamışlar
Panayıra yetişmek için.
Ve hurçlarından saçılan her şey senin:
Gecenin sırları, sabahın süsleri,
Zekânın harikaları, sanatın hârikaları...
Göğün bohçasına sığmayan
Rüzgârlar, yağmurlar, taunlar;
Ve Tanrının rüzgârlara söyllettikleri,
Yağmurlara söyllettikleri;
Sahipsiz köpeklere, serserilere;
Tütünle ve kahırla
Harlanmış sesleriyle genizden
Söyllettikleri sarhoş fahişelere;
Şiirin bohçasına sığmayan
Onca çığlık ve sitem:
Ruhun kırıntıları...
Hepsi senin çullarına yamanmış;
Sen sürgün, sen evsiz, sen Sezar,
Roma'yı kaybetmişsin, ama
Bak işte dünyayı kazanmışsın oyunda:
Ne top ne tüfek, ne asker;
Yalnızca sessiz mi sessiz
Bir evet
Ve koçbaşı gibi gümbürdeyen
Katıksız bir hayır'la!

Yoksulların ve Şairlerin Kitabı

¹ Cahit Koytak bu şiirini "Biz şehirlileri, yalnızca depremzedeler için değil, fakat, dünyanın bütün şehirlerinde sokakta yaşayan ve geceleri başlarını evlerimiz ve yüreklerimizin eşğine koyarak sabahlayan yüz binlerce, belki milyonlarca 'Evsiz' kardeşimiz için de dünyayı 'bayram yeri'ne çevirmeye çağıran ve bu yıl Bayram'ı, **onlar** gibi, geceyi sokakta geçirecek karşılayan AKDER, EMEK VE ADALET PLATFORMU, KALPLERE SEVİNÇ BIRAKANLAR İNİSİYATİFİ, ÖZGÜR AÇILIM PLATFORMU, MAVERA GENÇLİK HAREKETİ ve MAZLUMDER gönüllüleri için..." diyerek Taraf'taki köşe yazısında bizlere ithaf etmiştir. <http://www.taraf.com.tr/cahit-koytak/makale-evsiz.htm>

I. TÜRKİYE'DEKİ EVSİZLERE DAİR DURUM TESPİTİ

a. Evsizlerimizin gündelik hayatı, sıkıntıları, çileleri

Evsizlik "gelişmiş" Batı ülkelerinde ciddi şekilde kangrenleşmiş, ancak artık ülkemizde de giderek artan bir şekilde kendini hissettiren karmaşık bir sosyal sorundur. Birleşmiş Milletler'in raporlarına göre dünyada 100 milyona yakın evsiz bulunmaktadır. Hacettepe Sosyal Hizmet Bölümü öğretim üyesi Uğur Özdemir'in ifadesiyle "evsizlik, 21. yüzyılda insanlığın içinde bulunduğu trajedinin de en önemli göstergelerinden biridir."²

Evsizliğin sebeplerine dair çok sayıda tez bulunmaktadır. Özdemir yukarıda alıntılanan makalesinde evsizliğin kısa ve uzun dönemli olarak ikiye ayrıldığına işaret etmekte ve kısa dönemli evsizliğin oluşumundaki temel nedenin ekonomik sorunlar olduğuna işaret etmektedir. Uzun dönemli evsizlik tabiri ise literatürde iki ya da daha fazla yıl evsiz durumda yaşayan kişiler için kullanılmaktadır. Bu kişilerin genelde "kazanma gücünü kaybetmiş, arkadaşlık ve aile ilişkileri yok olmuş, sosyal ağları bozulmuş kişiler" olduklarına işaret edilmektedir. Meneviş ise evsizlere yönelik Türkiye'de yapmış olduğu araştırmadan hareketle evsizliğin öncelikli nedenini aile içi şiddet olarak saptamaktadır.

Sokaklarda, parklarda, yıkıntı köşelerinde, cami avlularında yaz kış gece gündüz demeden çok ağır şartlarda yaşam mücadelesi veren, şiddete, tacize, tecavüze maruz kalan, üşüyen, hastalanan, donarak ölen, aç biçare

durumdaki barınmasız, evsiz insanlarımıza toplum ve devlet tarafından yeterli ilgi ne yazık ki gösterilmemektedir.

Sokakta yaşam savaşı veren, evsiz insanlarımızın önemli bir kısmının üstü başı perişan olduğundan dolayı lokanta, çay ocağı, kafeterya gibi mekanlara da genelde kabul edilmezler, bankamatik kabinlerinden dahi çıkarılırlar, otogar, istasyon gibi mekanlarda hatta cami avlularında bile kalmalarına izin verilmez.

Evsiz insanlarımızın önemli bir bölümünün akıl sağlığı yerinde değildir. Farklı sebeplerle evsiz kalmış, umutsuzluk ve çaresizlik içinde birkaç gecesini bile sokakta geçirmek durumunda kalan, sokağın tüm acımasızlığı ve zalimliği ile yüzleşen akıl sağlığı yerinde birinin psikolojisinin ne hale geleceği göz önüne getirilmelidir.

Sokaklarda yaşayan binlerce evsiz insanımızdan biri, Fatih Kocamustafapaşa parkında yaşayan 63 yaşındaki Şerafettin Akgün 01.01.2011 tarihinde yılbaşı gecesi yeni yılın ilk saatlerinde donarak öldü.³ Ve bu sene, erken gelen soğuklar 16 Ekim günü İstanbul Şişli'de bir evsiz vatandaşımızın canını aldı bile.⁴

İstanbul Büyükşehir Belediyesi normal zamanlarda 18-60⁵ yaş arası evsizlere yönelik ne yazık ki hiç bir barınma yeri sağlamadığı gibi dondurucu kış günlerinde evsizleri geçici de olsa bir barınakta toplamak için -4 dereceyi

² Uğur Özdemir, "Evsizlik ve Evsizlere Genel bir Bakış," *Toplum ve Sosyal Hizmet*, Cilt 21, Sayı 2, Ekim 2010.

³ <http://www.zaman.com.tr/multimedya.do?tur=video&aktifgaleri=9313>

⁴ <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1066664&Date=17.10.2011&CategoryID=77>

⁵ Bu yaş kadınlar için 55'tir, zira 55 yaş üstü kadınlar Darulaceze'ye kabul edilebilmektedir.

beklemektedir. Konuyla ilgili görüş alınan Avrupa Acil Tıp Birliği Başkan Vekili ve Herkes için Sağlık Deneği Başkanı Dr. Ülkümen Rodoplu konuyla ilgili şunları söylemiştir: "Evsiz, yaşlı veya kronik bir hastalığı olan kişi artı üç derecede dahi donabilir. Eksi dört dereceyi beklemek doğru değil. Uygulama artı bir derecede başlamalı." Donma ya da donmaya yakın ısılarda vücut ısısının düşmesi anlamına gelen hipoterminin bazı risk grupları için çok tehlikeli olabileceğine dikkat çeken Rodoplu, 65 yaş üstü yaşlılar ile şeker, yüksek tansiyon, kalp ve damar hastalığı olanların ve 8 yaş altı çocukların daha büyük risk altında olduklarına dikkat çekmiştir: "Vücut ısısı yaklaşık 37 santigrad derece olarak kabul edilir. Bir insanın ısı kaybı başladığında vücudun standart ısı seviyesi düşer. 28-30 derecede bilinç kaybı, daha aşağı düşüşlerde ölüm gerçekleşir."⁶

Sokakta yaşayan evsiz insanlarımız ne yazık ki sadece donarak ölümler gerçekleştiği zaman kamuoyunun gündemine gelmektedir. İstisnalar hariç medyada görünür olmamaktadırlar.⁷ Oysa ki evsiz insanlarımız yılın 365 günü büyük sıkıntılar yaşamakta, açlık ve hastalıkla boğuşmakta, şiddet görmekte, taciz ve tecavüzlere maruz kalmaktadır. Akıl ve ruh sağlığı yerinde olmayan evsizler ise daha da zor bir yaşam mücadelesi vermekte, dertlerini bile anlatamaz, kötülüklerden ve zor şartlardan nasıl korunabileceklerini, insanlardan nasıl yardım isteyebileceklerini bilemez durumdadır.

Evsizlerin kiminin kendi istekleriyle sokakta kalmak istediği söylenir. İsrarla sokakta kalmak istiyorlar denen evsizler, ciddi derecede akıl ruh sağlığı bozuk olmuş olan evsizlerimiz arasında olabilmektedir. Daha önce bazıları akıl ruh sağlığı hastanelerinde, psikiyatri servislerinde kendilerine hapis hayatı gibi gelen bir hayat yaşadıkları, belki gereken ilgiyi göremediği ve rahat hareket edemedikleri için, yeniden o koşullarda yaşamaya zorlanacaklarını düşünerek sokaktan alınmaya karşı çıktıkları olabilmektedir. Ama şu bir gerçek ki, evsizler için 365 gün hizmet veren bir tesis, bir merkez mevcut değildir. Yani ortada bir tesis varmış da bu insanlar oraya gitmeyip sokakta kalmayı tercih ediyor değiller. Öncelikle bu yerlerin varlığı ve devamlılığı sağlanmalıdır.

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Ankara Otogarında (AŞTİ) kalan bir evsizin komisyona başvurusu

üzerine AŞTİ'de bir inceleme yapmış ve AŞTİ'de kalan evsizler hakkında 14 Nisan 2010 tarihinde konumuz açısından son derece önemli bir inceleme raporu yazmıştır. Söz konusu raporda evsizlerin kendi istekleriyle sokakta kaldıkları düşüncesinin yersiz olduğu ifade edilmiş, kamu kurumlarının sağladığı barınakların kapasite ve hizmet kalitesi bakımından yetersiz olduğu belirtilmiştir. Raporunda görüşülen evsizlerden elde edilen izlenim şu sözlerle ifade edilmiştir: "genel olarak barınma evlerinde kendilerine kötü davranıldığını, üç öğün yemek verilmediğini, bu nedenle anılan kuruluşlarda uzun süre kalmadıklarını ancak kamu kurumları tarafından daha iyi bir barınma hizmeti verilmesi durumunda bir çok kişinin bu kuruluşlarda barınmayı tercih edeceği belirtilmiştir."

Söz konusu raporun sonuç bölümünde ise bu hususun altı çok daha net ifadelerle çizilmiştir: "Bu kişilerin birbirleri ile de sorunları olmakta, hırsızlık ya da fiziksel ve cinsel taciz/tecavüz olaylarının yaşandığı iddia edilmektedir. Bu yaşam koşulları içerisinde bile bu kişilerin zihninde AŞTİ'de barınmanın en iyi seçenek olduğu kanaati oluşmuştur. Zira kendileriyle görüşülen kişiler, 'daha iyi imkanlar varken neden ben bu şartlarda yaşamayı tercih edeyim, daha iyisi sağlanırsa elbette giderim' sitemini çokça dile getirmişlerdir. Bu sözler kurumlardan alınan bilgiler ışığında değerlendirildiğinde, kurumların sağladığı barınakların kapasite ve hizmet kalitesi bakımından yetersiz olduğu kanaatini doğurmaktadır. Ankara Valiliği ve Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin verdiği bilgilere göre Ankara'da sadece 45 kişilik bir barınma evi bulunmaktadır. Sadece AŞTİ'de bile günde ortalama 250 kişinin kalmakta olduğu düşünülürse, Türkiye'nin ikinci büyük şehri olan başkent Ankara için 45 kişilik barınma evinin yetersiz olduğu şüphesizdir."⁸

b. Evsizlerin sayısı:

Ülkemizde evsizlerle ilgili kapsamlı bir araştırma bulunmamaktadır. Mevcut araştırmalar dar kapsamlı örneklemelere dayanmakta, konuya ilişkin önemli tespitlerde bulunsalar da evsizlerin sayısına ilişkin bir sonuca varmamaktadırlar.⁹ Evsizlerle ilgili düzenli çalışma yapan tek sivil toplum kuruluşu olan Şefkat Der gönüllülerinin 15 yıllık çalışmalarına dayanarak yaptıkları tahminlere göre İstanbul'da 7 bin ila 10 bin arasında, Türkiye gene-

⁶ <http://gundem.milliyet.com.tr/insanlik-icin-eksi-4-derece-bekleniyor-/guncel/gundemdetay/06.01.2011/1335423/default.htm>

⁷ Fatih Pınar'ın imzasını taşıyan evsiz insanlarımızı konuşturan son derece nitelikli ve etkileyici bir foto-röportaj için bkz.

<http://www.fatihpinar.com/m/birkisgecesi.asp> Evsizlerin sorunlarını, sıkıntılarını yansıtan iki nitelikli haber için bkz. <http://arsiv.ntvm-snbc.com/news/39620.asp>, <http://www.ntvmsnbc.com/id/25049586/>

⁸ Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Ankara Şehirlerarası Terminal İşletmesinde (Aşti) Barınan Evsizler Hakkında İnceleme Raporu 14 Nisan 2010 http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/belge/evsizler_raporu.pdf

⁹ Konuya ilişkin bir dizi araştırma için bkz. Altun, G. "1991-1995 Yılları Arasında İstanbul'da Görülen Evsiz Ölümleri", *Trakya Üniversitesi Uzmanlık Tezi*, Edirne, 1997. Işıkkhan, V. *Kentlerin Gölgesinde Yaşayan Evsizler*. Ankara, 2002. Meneviş, B. "Evsizler" *DPT ve Türk Ulusal Ajansı*, Ankara, 2006. Özdemir, U. "Evsizlik ve Evsizlere Genel bir Bakış", *Toplum ve Sosyal Hizmet*, Cilt 21, Sayı 2, Ekim 2010. Yağan, M. "Ankara'da Evsiz Ölümleri", *Gazi Üniversitesi Uzmanlık Tezi*, Ankara, 2009.

linde de 70 binden fazla evsiz vatandaşımız vardır.

Evsizlerin sayısına dair fikir verebilecek bir nesnel veri 2011 Ocak ayından Mart ayının başına kadar İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin soğuktan koruma amacıyla Alibeyköy Tevfik Aydeniz Spor Salonu'nda misafir etmiş olduğunu duyurduğu evsiz sayısıdır. Belediye kendi internet sayfasında 7 Mart 2011 tarihli bir haberde şöyle demektedir: "Ocak ayından itibaren kendi isteğiyle gelip kendi isteği ile ayrılan 2187 vatandaşa hizmet verildi."¹⁰

Şefkat Der başkanı Hayrettin Bulan'a sözü bırakacak olursak: "İki yıl önceki kış mevsiminde, İstanbul'da sokakta yaşayan evsizlerimizin binden fazlası Alibeyköy'deki spor salonuna toplanabilmişti. Ama biz bu toplanan rakamların ancak onda bir olabileceğini düşünüyoruz. Görevlilerin ileri derecede akıl ruh sağlığı bozuk evsizleri ikna edemedikleri için sokakta bıraktığı çok oldu. Gizli evsizlerin çoğu da zaten spor salonlarında yoktu. Türkiye genelindeki verilerin de sokaktaki yaşlılar, yetişkinler, gençler, çocuklar dahil 70 bin altında olacağını düşünmüyoruz. Hele hele gizli evsizlerin varlığı da düşünüldüğünde bu rakamların çok daha üzerine çıkılır. Gizli evsizlerin, evsiz olduğu kıyafetlerinden belli olmaz, üstleri başları daha kötü derecelere ulaşmamıştır, çeşitli ekonomik sorunlar, ailevi problemler, işsizlik vb. sokaklarda yaşamaya başlatmıştır. Geç saatlere kadar açık çay ocağı, simit evleri, kahveler vb. mekanları, hastane acil servislerini kullanırlar, şartları düzelmezse sokakların kalıcı evsizleri arasına girerler." Gizli evsiz olgusuna Özdemir de bahsedilen makalesinde önemle işaret etmektedir.¹¹

c. Devletin evsizlere yönelik 365 gün sürekliliği olan nitelikli bir faaliyeti bulunmamaktadır:

Türkiye'de devletin sokakta yaşayan evsizlerimizle ilgili sosyal devlet olmaya yaraşır, sürekliliği olan ve nitelikli bir hizmeti bulunmamaktadır. SHÇEK'in, valilikler, belediyeler ya da kaymakamlıkların süreklilik arzeden düzenli bir çalışması olmamıştır. İstanbul'da şimdiye kadar sadece Beyoğlu kaymakamlığı 2003 yılında sürekli açık olan bir evsizler evi açmıştı ama burası kapasitesi bakımından oldukça yetersizdi, zira 12 milyonluk İstanbul'da 18 kişilik kapasiteye sahipti ve prensip olarak evsizleri 15 gün süreyle kabul etmekteydi.¹² İşin üzücü yanı bu evsizler evi 2011'in bahar aylarından beri tadilat sebebiyle ka-

palı durumdadır ve kısa vadede açılacağına dair bir emare bulunmamaktadır.¹³

Devletin evsizlere yönelik düzenli ve sürekli faaliyette bulunması gerektiği yukarıda anılan TBMM İnsan Hakları Komisyonu raporunda olduğu gibi devletin farklı kurumlarından da yüksek sesle dile getirilmektedir. Örneğin Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'nün 19-21 Nisan 2004 Ankara'da düzenlemiş olduğu I. Sosyal Hizmetler Şûrası'nın almış olduğu bir kararlardan birinde şöyle denmektedir: "13 - Sosyal hizmet kuruluşları, başta büyük şehirler olmak üzere, evsiz ve kimsesiz olup sokaklarda yaşayanlar için, sürekli hizmet verecek gece barınma evleri kurmalıdır."¹⁴

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Öğretim Üyesi Doç. Dr. Vedat Işıkkhan, SHÇEK'in 2006'da düzenlediği "Küreselleşen Dünyada; Sosyal Hizmetlerin Konumu, Hedefleri ve Geleceği Sempozyumu"nda yapmış olduğu önemli sunumda Türkiye'deki evsizlere yönelik yapmış olduğu araştırmalardan hareketle devletin evsizlere yönelik faaliyetinin yetersizliğine işaret etmekte ve şunu belirtmektedir: "Kent merkezlerinde, sokaklarda, yemek, para ve uyuyacak yer ararken gördüğümüz evsizlere yönelik hizmet modellerini ivedilikle hayata geçirmek sosyal hizmet kurumlarının en önemli görevleri arasındadır." Işıkkhan "Çoğu ruh sağlığını yitirmiş durumda olan evsizlere yönelik [kış mevsimini ya da soğuk havaları beklemeden] geçici konutlar oluşturulmalıdır" demektedir ve evsizlere sunulacak hizmette psikiyatrik boyutun önemine ve gerekliliğine işaret etmektedir.¹⁵

Kamu otoritesinin evsizler konusunun ciddiyetinin ve öneminin farkında olduğunu fakat bir atalet içinde olduğunu belki en iyi ortaya koyan resmi belge 2003 yılında dönemin İçişleri Bakanı Abdulkadir Aksu tarafından "Sosyal Hizmetler ile ilgili olarak Merkez Birimlerine, Bağlı Kuruluşlara ve 81 İl Valiliğine" yayınlanan bir genelgedir. Söz konusu genelge "T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği BASIN AÇIKLAMASI NO:2003/07 ANKARA (27.02.2003)" altbaşlığı ile İçişleri Bakanlığı'nın internet sitesinde mevcuttur.¹⁶ Genelgenin giriş paragrafında şu ifadeler yer almaktadır: "Ülkemizin topyekün gelişmesi ve sosyal hayatta her bireyin asgari kabul edilebilir seviyede bir sosyal gelişmişlik çizgisini yakalaması temel stratejimizdir. Bu stratejinin ger-

¹⁰ <http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/Pages/Haber.aspx?NewsID=19202>

¹¹ Özdemir, U. "Evsizlik ve Evsizlere Genel bir Bakış," *Toplum ve Sosyal Hizmet*, Cilt 21, Sayı 2, Ekim 2010, sf. 79.

<http://www.manevisosyalhizmet.com/wp-content/uploads/2011/06/evsizler.pdf>

¹² <http://www.beyoglu.gov.tr/tr/?ai=352&k=109&mb=Sosyal%20Yardımlaşma%20ve%20Dayanışma%20Vakfi>

¹³ http://www.birgun.net/actuels_index.php?news_code=1319197449&day=21&month=10&year=2011

¹⁴ <http://www.shcek.gov.tr/1-sosyal-hizmetler-surasi-sonuc-belgesi.aspx>

¹⁵ Vedat Işıkkhan, "Türkiye'de Evsizler Sorunu ve Sosyal Hizmet," *Küreselleşen Dünyada; Sosyal Hizmetlerin Konumu, Hedefleri ve Geleceği Sempozyum Sunum Kitabı*, T.C. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Nisan 2006, Antalya. <http://www.shcek.gov.tr/user-files/pagefiles/diger-yayinlar/Ul.Sos.Hiz.SempozyumKitabi.pdf>

¹⁶ http://www.icisleri.gov.tr/default.icisleri_2.aspx?id=2678

çekleşmesinde toplumsal imkanları yoğurarak ve yönlendirerek vatandaşımıza ulaştıran mülki ve mahalli idarelerimizin büyük bir rol üstlenmesi gereği aşikârdır." İleriki satırlarda genelgenin üçüncü maddesinde doğrudan ve açık bir şekilde evsizlerle ilgili yapılması gerekenler şu şekilde ifade edilmiştir: "3- Her ilde, ilk etapta en az bir tane olmak üzere, gecelik veya belli bir dönem için barınacak yeri olmayan vatandaşların başvurabileceği sığınma evleri ya da merkezlerinin kurulması için mülki ve mahalli idareler ile sivil toplum kuruluşlarının işbirliği sağlanacaktır."

Ankara valiliğinin 2009 yılında başlattığı, 2010 yılında genişletmiş olduğu proje eksiklerine rağmen önemlidir. Ankara SHÇEK'in internet sitesinde bulunan 28 Haziran 2011 tarihli projenin ayrıntılı içerik metninde bir önceki paragrafta ifade edilen devletin evsizler konusundaki duyarsızlığı şöyle ifade edilmiştir: "Evsiz vatandaşlar sorunu ne yazık ki günümüze kadar yerel yönetimler ve kamu kurum ve kuruluşları tarafından görmezden gelinmiş ancak zaman geçtikçe bu sorun artık görmezden gelinilecek bir sorun olmaktan çıkmış olup, bu nedenle evsiz vatandaşlar için sürekli hizmet verebilecek birimler açılması gerekmektedir."¹⁷ Yukarıda anılan TBMM İnsan Hakları Komisyonu'nun evsizlerle ilgili incelemesi ve kalemeye aldığı raporun da etkisiyle Ankara SHÇEK harekete geçmiş söz konusu projeye başlamıştır. Ulus'ta bir otel kiralanmış, evsizlere 24 saat hizmet vermesi sağlanmış, bu evsizler evinde sosyal hizmet uzmanları ve psikologlar hizmet vermiştir. 2010'un Kasım ayında açılan evsizler evi 2011 Haziran ayında kapanmış, bu süre zarfında yetkililerin verdiği bilgiye 924 evsizede farklı zamanlarda yuva olmuştur.¹⁸ Yılın yaklaşık altı ayı boyunca açık tutulmasına rağmen söz konusu proje önemli bir adım ve örnektir. Özellikle İstanbul gibi nüfusu Ankara'nın iki mislinden fazla olan ve daha kozmopolit olan bir şehirde konusunda tek olan, 2003'te açılan ve sadece 18 yatak kapasitesine sahip evsizler evinin 2011'in bahar aylarından bu yana "tadilat" nedeniyle kapalı olması ile karşılaştırıldığında Ankara'daki evsizler evinin anlamı daha da net ortaya çıkar.

Ankara'da altı ay açık olan evsizler evini hariç tutarsak ülkemizde özellikle 18-60 yaş arası barınmasız evsizlerimiz için hiçbir güvence bulunmamaktadır. 18 yaş altı çocukların devlete bağlı yetiştirme yurtlarında, 60 yaş üzeri yaşlılarımızın ise huzur evlerinde kalmaya hakları vardır. Fakat 18-60 yaş arasındaki vatandaşlarımızın böyle bir hakkı söz konusu dahi değil.

Sokakta yaşayan barınmasız insanlarımızla alakalı yapmış olduğumuz ihbarlara ne yazık ki ilgili görevliler çoğu

zaman geç gitmekte, hızlı müdahale etmemekte, kimi zaman ihbar tarihinden günler sonra bimekan insanın görüldüğü yere gidilmekte, bu takdirde doğal olarak söz konusu kişi bulunamamaktadır. Kimi hallerde kronik akıl hastası haline gelmiş evsiz insanımız çağırılan görevlilerce ikna edilemediği gerekçesiyle sokakta bırakılmaktadır. Her halükarda daha yakından bildiğimiz İstanbul örneğinde yetkili kişiler kendilerine bildirilen evsiz insanımızla ilgilense bile kendisini yerleştirecek bir devlet kuruluşu bulunamamakta, söz konusu kişi bir noktada tekrar sokağın acımasızlığına geri dönmek durumunda bırakılmaktadır. Sokakta karşılaştığımız ve yetkililere haber verdiğimiz çok sayıda evsiz insanımıza yerleşebilecekleri bir devlet kuruluşu bulunamadığına şahitlik eden çok sayıda arkadaşımız vardır. Öyle ki çabalarımız ve Şefkat-Der'in ilgisi sayesinde sokakta karşılaştığımız bir kadın evsizimizi Şefkat-Der'in Ümraniye'deki kadın sığınma evine bırakmaktan başka bir çare bulamadığımız olmuştur. Yine aynı şekilde İstanbul'da bir evsiz erkeği yerleştirecek bir kurum bulamamamızdan ötürü, günler süren ikna çabalarımız sonucunda Şefkat-Der'in Konya'daki erkek evsizler evine göndermişliğimiz vardır. Bu insanlarımızı kucak açanın ufak ve mütevazı bir sivil toplum kuruluşundan önce devletin ilgili kurumları olması gerektiği bizce açık ve acı bir gerçektir.

Akıl ve ruh sağlığı bozulmuş evsizlerimizin İstanbul'da bulunmayan fakat kurulmasını talep ettiğimiz evsiz merkezlerine yerleştirilmeden önce eğer hastalıkları ağır durumdaysa ruh ve sinir hastalıkları hastanelerinde, hastalıkları daha hafif durumdaysa özel rehabilitasyon merkezlerinde tedavileri sağlanmalıdır. Ne yazık ki bu konularda yaşanan fiili durum bu noktadan çok uzaktır. Yukarıda andığımız TBMM İnsan Hakları Komisyonu Raporu da özürülü evsiz vatandaşlarımızın acilen ilgili ve uygun "Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri"ne yerleştirilmeleri gerektiğini belirtmiştir.¹⁹

d. Sivil toplum faaliyeti:

Türkiye'de sokakta yaşayan evsiz insanlarımız için Şefkat-Der'in yaptığı, organize ettiği mütevazı etkinliklerden başka düzenli bir sivil toplum faaliyeti tespit edemedik. Türkiye'de sokakta yaşayan on sekiz yaş üstü evsizler için düzenli faaliyet yürüten başka bir dernek ya da vakıf bildiğimiz kadarıyla bulunmamaktadır. Sokakta yaşayan çocuklar ile ilgili başta Umut Çocukları Derneği olmak üzere birkaç önemli dernek bulunmaktadır. İslami duyarlılığa sahip birkaç dernek ve vakfın da sokakta yaşayan çocuklarla ilgili kimi ufak çaplı faaliyetlerde bulunduğu bilinmektedir.

¹⁷ Evsiz Vatandaşların Geçici Barınma Yerlerinden Yararlandırılması Projesi, 28 Haziran 2011. http://ankarashcek.gov.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=130%3Aevsiz-vatandalarn-gecici-barnma-yerlerinden-yararlandirma-projesi&Itemid=163

¹⁸ <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1151277>

¹⁹ http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/belge/evsizler_raporu.pdf

II. AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDE EVSİZLERE YÖNELİK UYGULAMALAR²⁰

²⁰Tüm değerlendirmeler "FEANTSA, the European Federation of National Organizations Work"ün resmi web sitesinden alınmıştır:
<http://www.feantsa.org/code/en/hp.asp>

Raporun bu bölümünde, Türkiye’de evsizlere yönelik olarak uygulanması gereken politika ve hizmetlere fikir vermesi açısından Avrupa Birliği ülkelerindeki politika ve uygulamalara dair araştırmalarımızdan elde ettiğimiz bulguları kısaca paylaşmak istiyoruz. Evsiz profilini ve evsizliğin nedenleri saptama araştırmaları, evsizliği önleme çalışmaları, gerekli politikaları üretme ve yürütme süreçleri Avrupa’da çok yönlü olarak işlemektedir. Bu alanda yapılan çalışmalar akademik araştırmalarla yönlendirilir ve desteklenir (Örneğin: Avrupa Evsizlik Dergisi, Evsizler için Çalışan Ulusal Dernekler Avrupa Federasyonu, ETHOS: Evsizlik ve Barınma Dışlanması Avrupa Tipolojisi²¹ bu alanda çalışma yürüten başlıca kuruluşlardır).

Yasama: Birçok Avrupa ülkesinde kamu otoritelerinin nüfusa konut sağlama yükümlülüğü anayasada veya konut yasalarında belirtilmiştir. Evsizler için bireysel olarak sosyal yardım talep etme hakkı yasayla sağlanmaktadır. Yerel yönetimlerin evsizlerle ilgili yükümlü olduğu görevler yasalarca belirtilir. Evsizlerle ilgili hizmet sağlanması ve strateji oluşturulması yasal yükümlülüktür.

Müdahale: Avrupa ülkelerinde genellikle basamak modelinden (staircase model), konut öncelikli bir modele (housing first) geçiş söz konusu. Önceden yaygın olan basamak modelinde evsiz insanların belirli aşamalardan geçerek (sosyal ve sağlık problemlerinin giderilmesi gibi), uzun vadede kalıcı konutlandırılmaları amaçlanırken, konut öncelikli model ise aksine başlangıç noktası

olarak kalıcı konut edindirmeden sonra varsa diğer sağlık ve sosyal problemlerin çözümlenmesine odaklanır.

Örneğin, Fransa’da öncelikli ihtiyacın ev olduğundan hareketle ve 2009-2012 yılları arasında konut öncelikli program uygulanarak evsizliğin önüne geçme stratejisi takip ediliyor. Ayrıca, Finlandiya konut öncelikli model uygulanmakla birlikte, uzun vadede evsizliği önlemek için aktif rehabilitasyon desteği de sağlıyor. Ayrıca, evsizliği önleme noktasında uzun vadeli çalışmalar ve gerekli özel müdahaleler de söz konusu.

Uygulama: Belediyeler ya doğrudan (Almanya, İsveç, İngiltere de olduğu gibi) ya da STK’lar aracılığıyla, STK’ları fonlayarak hizmet yürütmektedir.

Önleyici çalışmalar: Evsizlik durumuna karşı önlem alma çalışmaları da söz konusudur, hatta AB ülkelerinde genel kanı önleyici çalışmaların evsizlikle mücadelede en öncelikli adım olması gerektiği yönündedir. Tüm ülkelerin yayınlanan evsiz stratejileri önleyici çalışmalardan bir öncelik olarak söz eder. Örneğin Avusturya ve Almanya’da haciz edilme ihtimali bulunan haneler için özel önleme merkezleri vardır.

Önlemler: “Avrupa Evsizlik üzerine Konsensus Konferansı, 9-10 Ekim 2010” sonucunda evsizlere yönelik oluşturulan raporda, “çatısızlar” için acil konaklama imkânı, acil sığınma/barınma evleri oluşturulması, evsizler için geçici konaklama-geçici hosteller, uzun vadede de desteklenen veya basamaklı konaklama modelleri, şiddet

21 European Journal of Homelessness, European Federation of National Organizations Working with the Homeless, ETHOS: the European Typology of Homelessness and Housing Exclusion

mağdurları için sığınma evleri açılması önerilmiştir. Ayrıca, evsizler ve önceden evsiz olup barınma evlerine yerleştirilenler için destek programları, gündüz bakım evi, mobil yemek hizmetleri, sağlık, eğitim ve istihdam gibi hizmetlerin gerekliliği vurgulanmıştır.

Örnekler:

Acil Durum Düzenlemeleri, Finlandiya Örneği: "Uzun Dönemli Evsizliği Azaltma Programı" kapsamında evsizler desteklenmiş ve bağımsız yaşama geçme sürecine destek hizmetlerinin yanında, sağlık ve sosyal hizmet görevlilerinin çalıştığı yemek, yıkanma ve sağlık hizmetinin 7/24 verildiği evsiz servis merkezleri var.

Evsizlere Yönelik Politika Uygulamaya İlk Kez Başlanması, Portekiz Örneği: "Sosyal Koruma ve Sosyal İçerme üzerine AB Stratejisi" bağlamında Avrupa Birliği komisyonunun, evsizlerle ilgili üye ülkeleri yaptırma tabii tutacağını açıklamasına kadar Portekiz'de bu alanda ciddi bir uygulama yoktu. 2004-2005'te bütün yerel yönetimler ve belediyelerce uygulanan anketlerle durum tespiti yapıldı. 2007'de de devlet ve STK'lar bir araya gelerek, 2009 uygulamaya konan bir ulusal eylem planı geliştirdiler.

Konut Öncelikli Modelin Uygulanması, New York Örneği: Yürütülen bu çalışmada öncelikli olarak kalacak yer ve beraberinde de fiziksel ve zihinsel tedavi, madde bağımlılığı önlemleri, eğitim ve istihdam sağlanması hedefleniyor. Bu uygulama Washington DC, Philadelphia, Amerika'nın bazı eyaletleri, Kanada, Japonya, İspanya, Hollanda ve Portekiz'de de yürütülüyor (<http://www.pathwaystohousing.org/>).

Avrupa Birliği Ülkelerindeki Ulusal Evsizlik Politikalarından Örnekler:²²

Danimarka

Danimarka'nın 1990'lardan beri yürürlükte olan ve kayda değer bütçelerle desteklenen evsizlik politikaları vardır. 2009-2012 yılları için, 'Konut Öncelikli' yaklaşımı başlangıç noktası olarak gören politikaya yaklaşık 67 milyon Euro ayrılmıştır. Bugünkü politikanın temel amaçları uyum gücülüğüyle başa çıkmak, evsiz gençlere hizmet veren yurtlara alternatifler bulmak, geçici barınma merkezlerinde kalma süresini azaltmak ve hastanelerden ve sağlık hizmetlerinden ayrılanlar için kalacak yer temin etmektir.

Finlandiya

Finlandiya 1987'den beri evsizlik politikaları sürdürmek-

tedir ve bu konuda kayda değer ilerleme sağlamıştır. Bugünkü politikası 2011 yılı itibariyle uzun süreli evsiz insan sayısını yarıya indirmek ve 2015 yılı itibariyle de uzun süreli evsizlik problemini tamamen ortadan kaldırmaktır. 2009-2011 planına yıllık toplam 100 milyon euro ayrılmıştır. 'Konut Öncelikli' yaklaşımının öncülerinden biri olan Finlandiya sığınak barınmalarını tamamen ortadan kaldırarak yerine uzun süreli barındırma sağlamayı kendisine hedef edinmiştir.

Fransa

Fransa 2008-2012 yılları için barınma ve evsizlik meselelerini ulusal öncelikler olarak kabul etmiştir. 2009'un Kasım ayında kapsamlı bir evsizlik politikası yürürlüğe koymuştur. Bu politikanın temel amaçları sokaktaki insan sayısını önemli ölçüde azaltmak ve barınma ve evsizlik problemi çeken insanlar için daha insan merkezli, bireyselleştirilmiş ve birey haklarına dayanan bir hizmet gerçekleştirmektir. Yaklaşımın ana unsuru Fransa'da 2007 yılında yasal bir temele kavuşan barınma hakkının uygulanabilirliğinin sağlanmasıdır.

İrlanda

İrlanda 2008-2013 yılları için 'Eve Giden Yol' adında bir politika başlatmıştır. Bu politika daha önce uygulanmış bir dizi politika sonucunda gerçekleştirilen ilerleme üzerine kuruludur. Politikanın altı temel amacı vardır: evsizliği önlemek, sokakta uyumaya yönelmeyi ortadan kaldırmak, uzun süreli evsizliğin yok edilmesi, uzun süreli barındırma ihtiyaçlarının karşılanması, evsizler için etkili hizmetler sağlamak ve fon temininde daha iyi bir işbirliğinin gerçekleştirilmesi.

Hollanda

Hollanda'daki günümüz ulusal evsizlik politikası dört büyük şehirdeki evsiz nüfusun belirlenmesi odaklıdır. İlk amaç evsizler olarak tanımlanan birinci grup hedef kitlenin durumunun geliştirilmesidir. İkinci aşamadaki hedef ise evsizlik tehlikesine açık olarak tanımlanan ve daha geniş bir kitleyi oluşturan insanların evsizlik problemlerine maruz kalmalarını önlemek ve bu insanlar için uygun desteği sağlamaktır. Temel amaç 2013 yılı itibariyle evsizliği ortadan kaldırmaktır. Bu iyi finanse edilmiş ve kişiselleştirmenin ve bütünlüğün temel unsurlar olduğu bir politikadır. Asıl odak noktası dört büyük şehir olmasına rağmen diğer şehirler de ulusal yaklaşıma dahil edilmiştir.

Portekiz

Portekiz'in 'Evsizlerin Bütünleştirilmesi İçin - Önleme, Müdahale ve Takip Ulusal Politika'sı 2009'un Mart ayında

²² Tüm değerlendirmeler "FEANTSA, the European Federation of National Organizations Work"ün resmi web sitesinden alınmıştır: <http://www.feantsa.org/code/en/hp.asp>

ilan edildi. Bu, ülkenin ilk evsizlik politikası olup 2009-2015 yıllarını kapsamaktadır. Portekiz evsizlik sorunu için politika geliştiren ilk Güney Avrupa ülkesidir.

İsveç

İsveç yirmi yıllık ulusal evsizlik politikaları tarihine sahiptir. 2007-2009 yıllarını kapsayan ulusal politika, evsizleşen insan sayısını azaltmak (ve çocukların evsizleşmesini tamamen engellemek), bazı sosyal hizmetler ya da diğer kişi ve kurumlar tarafından sağlanan barınma yerleri veya eğitim amaçlı barınma merkezlerinde kalan insanların devlet barındırma kurumlarına geçişini sağlamak ve barınma seçenekleri sunulmadan hapisanelerden, tedavi ve bakım birimlerinden tahliye edilen insan sayısını azaltmak odaklıdır. Bu politikaya göre herkesin başının üstüne bir çatı garanti edilmeli ve bu kişilerin kişisel ihtiyaçlarını karşılamaya dayanan işbirliği içinde adımlar atılmalıdır.

Birleşik Krallık

İngiltere, İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda'da birbirinden ayrı evsizlik politikaları bulunmaktadır:

İngiltere

İngiltere 1990'ların sonunda sokakta uyumayı azaltma hedefiyle başlayan evsizlik sorununa çare bulma politikaları önemli sonuçlar almıştır. 1998'de hükümet sokakta uyuyan insan sayısını üçte iki oranında azaltmak için işe koyulmuştur. Bu amaç gerçekleştirildi ve 2008 yılında 2012 yılında sokakta uyumayı ortadan kaldırmayı amaçlayan yeni bir politikaya geçiş yapıldı. Söz konusu politika, yerel yönetimlere ve gönüllü derneklere üç yıl boyunca sağlanan 230 milyon poundluk evsizlik fonu ile finanse edilmektedir. Ayrıca İngiltere 2010 yılı itibarıyla geçici barınma tesislerinde kalanların sayısını da yarıya indirmeyi amaçlamaktadır. Genel evsizlik politikası evsizliği önlemeye, 'evsizlik tehlikesine açık insanlara destek sağlamaya', evsizliğin nedenleri ve belirtileri ile ilgilenmeye, daha fazla insanın sokakta uyumaktan kurtarılmasına ve daha fazla ev sağlanmasına odaklanmaktadır.

İskoçya

İskoçya'nın 2001 ve 2003 yılları barındırma faaliyetleri evsiz insanlara barınma imkanı sunmaktadır. 2012 yılı itibarıyla kendi rızaları dışında evsiz kalan tüm haneler, yasal olarak barınma hakkına sahip olacaklar.

Galler

2009 yılında, Galler altı stratejik amacı olan bir on yıllık evsizlik planı ilan etti. Bu amaçlar: mümkün olan her yerde evsizliği önlemek, kurumsal ve siyasi sınırlar üzerinden çalışmak, hizmet dağıtımının merkezine hizmeti kullanıma koymak, sosyal eşitliği ve hizmet alımındaki

eşitliği sağlamak ve kaynakları en iyi şekilde kullanmak.

Kuzey İrlanda

Kuzey İrlanda'nın ilk evsizlik politikası 2002 yılında yayınlandı. Politikanın üç yaklaşımı evsizliği önlemek, evsizlikten korunmak için insanlara yardım etmek ve bir ev edindiklerinde insanları desteklemeye yönelik düzenlenmiştir.

Norveç

Norveç'in evsizlikle mücadeledeki politikası ulusal bir politika olarak 'Daimi Bir Eve Giden Yol' adı altında 2004 yılında başlatıldı. 2007'nin sonu için şu hedefler konuldu: Haciz başvuruları % 50 ve haciz sonucu evinden olmaları %30 oranında azaltılacak, hapisanelerden tahliye olan hiç kimse geçici barınma yerlerinde barınmak zorunda bırakılmayacak ve herhangi bir kurumdan tahliye edilen hiç kimse geçici barınmaya yönelmek zorunda bırakılmayacak. Ayrıca, kimseye kalite sözleşmesi olmaksızın gece barınaklarında kalmaları teklif edilmeyecek ve hiç kimse geçici barınma yerlerinde üç aydan fazla kalmayacak, devlet bu kişilere en geç üç ayın sonunda kalıcı bir barınma yeri temin edecek. 2009'dan beri, Norveç gençlerin evsizliğiyle başa çıkmaya özel önem vermektedir.

Macaristan

Macaristan'ın Sosyal Sorunlar Bakanlığı 2008'de ulusal bir politika başlattı. Macaristan ulusal bir politika geliştiren ilk Doğu Avrupa ülkesidir. Fakat politika henüz tamamlanamadı veya gerçekleştirilemedi.

Evsiz profilini ve evsizliğin nedenleri saptama araştırmaları, evsizliği önleme çalışmaları, gerekli politikaları üretme ve yürütme süreçleri Avrupa'da çok yönlü olarak işlemektedir. Bu alanda yapılan çalışmalar akademik araştırmalarla yönlendirilir ve desteklenir.

III. TALEPLERİMİZ

Üç Ana Talebimiz

- 1.**Evsizlerimiz için başta büyük şehirlerimizde olmak üzere, valilik ve belediye işbirliği ile evsizler yurtları/merkezlerinin açılması ve 365 gün 24 saat boyunca hizmet vermesi. Bu tesislerde evsizlerin bakım, tedavi ve rehabilitasyonlarının sosyal hizmet uzmanları ve psikologlarca yapılması, üç öğün yemek verilmesi ve bu mekanlarda koşulsuz ve süresiz kalma imkanının sunulması. Ankara SHÇEK'in altı ay boyunca verdiği hizmetin, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin ise soğuk kış aylarında birkaç ay için Alibeyköy'deki spor salonunda verdiği hizmetin kalıcılaştırılması, 365 güne çıkarılması ve niteliğinin iyileştirilmesi.
- 2.**Bu tesisler açılıncaya kadar, devletin ilgili kurumları tarafından bina veya otellerin kiralanıp soğuk kış aylarına girdiğimiz şu günlerde acilen faaliyete sokulması.
- 3.**Sokakta yaşayan insanlarımızı 24 saat telefonla yetkililere bildirebileceğimiz bir telefon servisinin sağlanması, bu servisin sağlık ve sosyal hizmet uzmanları, kolluk güçleri ve kurulması önerilen evsiz merkezleriyle koordineli çalışması.

Ayrıntılı Taleplerimiz

Farklı ihtiyaçlar için farklı merkezler: Sokakta yaşayan evsiz insanlarımız bazen yalnız bir kadın ya da yalnız bir erkek olabileceği gibi bazen çocukları da yanında olan bir kadın ya da bir erkek, bazen karı koca, bazen de çocuklarıyla birlikte sokakta kalan bir aile olabiliyor. Evsiz merkezleri bu durum göz önünde bulundurularak kurulmalı ve organize edilmeli. Örneğin sokakta kalan evsiz bir kadının yanında 15-16 yaşında oğlan çocuğu olabiliyor. Bu durumda olan insanlarımızın da çocuklarından ve ailesinden ayrı bırakılmayacağı şekilde bir hizmet modeli sunulmalıdır. Bazı evsiz kadınlar güç bela boş yer sağlanan kadın sığınma evlerine yerleştirilmeye çalışılsa bile yanında yaşı biraz büyük erkek çocuğu olduğu zaman kadın sığınma evleri de kapılarını bu insanlarımıza kapatmaktadır.

Aileler ve yalnızlar – madde bağımlısı olanlar için ayrı merkezler: Evsizler için cinsiyet ve özel durumlarına

göre ayrı ayrı hizmetler sunulabilecek farklı evsiz merkezleri kurulmalıdır. Yukarıda da anıldığı üzere kimi Av-

rupa Birliği ülkelerinde evsizlere yönelik kadın ve erkekler için ayrı ayrı evsizler merkezleri, açıldığı gibi alkol ve madde bağımlısı evsizler için de farklı mekanlar oluşturulmaktadır.

Ruh sağlığı bozuk evsizler için: İl sağlık müdürlükleri ve bunlara bağlı ruh ve sinir hastalıkları hastanelerinde, sokaktaki evsiz insanlarımızın yer yok diye kabul edilme-
mesiyle ilgili sorunlar acilen giderilmelidir. Sokakta yaşayan evsiz insanlarımızın bir bölümü akıl ruh sağlığı yerinde olmadığı için bu insanlarımızın emniyet, jandarma, zabıta, SHÇEK, sağlık görevlileri vb. tarafından ilk etapta akıl ve ruh sağlığı yönünden tedavilerinin sağlanması için yatılı akıl ve ruh sağlığı hizmetleri veren uygun hastanelere götürmelidirler. Söz konusu evsizlerimizin ilgili hastanelere yatırılıp ücretsiz olarak tedavi ettirilmesi, ardından ruhsal özürlü kapsamında SHÇEK bünyesindeki sosyal bakım ve rehabilitasyon merkezlerine yerleştirilmeleri gerekmektedir. Sağlık bakanlığının ilgili yönetmeliklerinde bu hususlar belirtilmekle birlikte uygulamada ciddi sıkıntılar mevcuttur.

Evsizlerimizin topluma kazandırılması için gereken adımlar: Kuşkusuz yukarıda anlatılan taleplerimiz karmaşık bir toplumsal sorun olan evsizliğin acil ve yakıcı veçhesinin, yani evsiz insanlarımızın sokakta karşılaştıkları yoksulluktan tacize, yalıtılmışlıktan ölüme her türden yakıcı sorunun geçici çözümüne yöneliktir. Evsizlerimizi topluma yeniden kazanmak için atılması gereken adımlar sorunun ileriki bir boyutudur ve yukarıda bahsedilen Avrupa Birliği ülkelerinde uygulanmakta olan farklı modeller örnek alınabilir. Sözü bir kez daha TBMM İnsan Hakları Komisyonu'nun raporuna bırakmanın yeridir: "Özürlüler dışındaki kadın ve erkek evsizlerin ilk bakımları yapıldıktan sonra kısa vadede barınma sorunları çözümlenmesi dahi bu çözüm geçicidir. Uzun vadede bu kişilerin topluma kazandırılmaları ve meslek edindirilmeleri yönünde de çalışmalar yapılmalı, hukuki alt yapısı tam olarak hazırlandıktan sonra sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler ve merkezi idarenin kurumlarının işbirliği içerisinde çalışabileceği bir yapı oluşturulmalıdır."²³

²³ http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/belge/evsizler_raporu.pdf

KAYNAKÇA

Altun, G. "1991-1995 Yılları Arasında İstanbul'da görülen evsiz ölümleri", *Trakya Üniversitesi Uzmanlık Tezi*, Edirne, 1997.

Ankara İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü. *Evsiz Vatandaşların Geçici Barınma Yerlerinden Yararlandırılması Projesi*. 28 Haziran 2011

http://ankarashcek.gov.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=130%3Aevsiz-vatandalarn-gecici-barnma-yerlerinden-yararlandrlmas-projesi&Itemid=163

Aykaç, Çağlar ve M. Ezel Yılmaz. "Evli evine, köylü köyüne; evsiz nereye?" *İstanbul Dergisi*.

http://www.belleklerdekiistanbul.org/files/file/evli_evin_e_koylu_koyune.pdf

FEANTSA, the European Federation of National Organizations Working with the Homeless. <http://www.feantsa.org/code/en/hp.asp>

FEANTSA. *Ending Homelessness: A Handbook for Policy Makers*, 2010.

http://www.feantsa.org/files/freshstart/Campaign_2010/background_docs/FEANTSA_handbook_EN_FINAL.pdf

Işıkhan, Vedat. *Kentlerin Gölgesinde Yaşayan Evsizler*. Ankara, 2002.

Işıkhan, Vedat. "Türkiye'de Evsizler Sorunu ve Sosyal Hizmet", *Küreselleşen Dünyada; Sosyal Hizmetlerin Konumu, Hedefleri ve Geleceği Sempozyum Sunum Kitabı*.

T.C. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Nisan 2006, Antalya.

<http://www.shcek.gov.tr/userfiles/pagefiles/diger-yayinlar/Ul.Sos.Hiz.SempozyumKitabi.pdf>

Meneviş, B. "Evsizler" *DPT ve Türk Ulusal Ajansı*, Ankara, 2006.

Özdemir, Uğur. "Evsizlik ve Evsizlere Genel bir Bakış", *Toplum ve Sosyal Hizmet*, Cilt 21, Sayı 2, Ekim 2010. <http://www.manevisosyalhizmet.com/wp-content/uploads/2011/06/evsizler.pdf>

SHÇEK Genel Müdürlüğü. *1. Sosyal Hizmetler Şurası Sonuç Belgesi*. Ankara: 19-21 Nisan 2004

<http://www.shcek.gov.tr/1-sosyal-hizmetler-surasi-sonuc-belgesi.aspx>

ŞEFKAT-DER. *Evsizlere İlişkin Dilekçe Örnekleri ve Üye ve Destekçileri Bilgilendirme Metinleri*.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, *Ankara Şehirlerarası Terminal İşletmesinde (AŞTİ) Barınan Evsizler Hakkında İnceleme Raporu*, 14 Nisan 2010

http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/belge/evsizler_raporu.pdf

Yağan, M. "Ankara'da Evsiz Ölümleri", *Gazi Üniversitesi Uzmanlık Tezi*, Ankara, 2009.

Yıldız, Hıdır. "Evsizlerle İlgili Bir Sosyal Hizmet Modeli Önerisi"

<http://psikiyatricsosyalhizmet.com/evsizlerle-iligili-bir-sosyal-hizmet-modeli-onerisi>

HABER METİNLERİ

Bir Kış Gecesi

http://www.fatihpinar.com/m_birkisgecesi.asp

Beyoğlu Kaymakamlığı Evsizler Evi

<http://www.beyoglu.gov.tr/tr/?ai=352&k=109&mb=Sosyal%20Yardımlaşma%20ve%20Dayanışma%20Vakfi>

Büyükşehir Evsiz Vatandaşları Misafir Ediyor, 07.03.2011

<http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/Pages/Haber.aspx?NewsID=19202>

Eğer Bir Kış Gecesi Bir Evsiz... 27.01.2010

<http://www.ntvmsnbc.com/id/25049586/>

Evsizler Evi Bu Kış Kapalı, 21.10.2011

http://www.birgun.net/actuels_index.php?news_code=1319197449&day=21&month=10&year=2011

İnsanlık İçin Eksi 4 Derece Bekleniyor!, 05.01.2011

<http://gundem.milliyet.com.tr/insanlik-icin-eksi-4-derece-bekleniyor-/guncel/gundemdetay/06.01.2011/1335423/default.htm>

İstanbul'un Ortasında Donarak Öldü, 17.10.2011

<http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1066664&Date=17.10.2011&CategoryID=77>

Kimsesizlerin Kimsesi Projesi Evsiz Vatandaşlara Umut Oldu, 26.06.2011

<http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1151277>

Unuttuğumuz İnsanlar Evsizler, 02.12.2009

<http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/39620.asp>

Yaşlı Evsiz Donarak Öldü, 01.01.2011

<http://www.zaman.com.tr/multimedya.do?tur=video&aktifgaleri=9313>

IV. EKLER

EK - 1 Etkinliklerimizle ilgili köşe yazıları

<http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1197114&itle=yorum-yildiz-ramazanoglu-cati-kapi-ve-barinma-hakki>

Zaman Gazetesi, 01.11.2011

Çatı kapı ve barınma hakkı Yıldız Ramazanoğlu

Taksim'de geçtiğimiz gecelerden birinde 'birimiz üşüyorsa hepimiz üşür' eylemi yapıldı. Sokakta yaşamak zorunda kalan insanların halinden anlamak ve seslerini duyurmak için gelen aktivistler yaptıkları basın açıklamasında evsizleri 'yurtları yeryüzü, barakaları gök kubbe, yatakları zula, kimi çocuk kimi yaşlı, kimi mecnun kimi meczup, üzerlerine kırağuların düştüğü, yanlarından usul adımlarla geçerken göz göze gelmekten sakındığımız insanlar' olarak tanımlıyorlar.

Bu dünya eşitsizliklerle, adaletsizliklerle dolu. Savaşlar, başkalarının haklarını da uhdesine geçirme arzusunun kanlı bir dışavurumu. Mutlak eşitliğin sağlanması ontolojik olarak mümkün değil ama öyle insanlık halleri var ki, bunları görmezden gelip, bu acılar nihai olarak bizden sorulacak şeyler değilmiş gibi yazmaya, gezmeye, konuşmaya devam etmek imkânsız.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Yönetmeliği'nde 'evsiz', "bedensel, zihinsel ya da psikolojik ve sosyal problemleri, keyif verici her türlü maddeleri kötüye kullanmaları gibi nedenlerle ya da bunların dışındaki herhangi bir nedenle evden atılan, uzaklaştırılan ya da evini terk etmek suretiyle sokakta geçici veya sürekli olarak yaşamak zorunda kalan, geceleri yatacak uygun ve düzenli bir yeri olmayan, terminal, metro, köprü altları, gar ve parklar gibi bölgelerde yaşayan ve istismara açık 18 yaş üzeri kişiler" olarak tanımlanmış.

İHH, Mazlum-der, Emek ve Adalet Platformu, Kalplere Sevinç Bırakanlar İnisyatifi, Özgür Açılım Platformu, Maveria Gençlik Hareketi ve Şefkat-der'in katılımcılarının hedeflerinden biri de Van'daki kardeşlerimizin yaşadıklarını daha iyi hissedebilmek, onlarla dayanışmalarını göstermekti. Gecenin ikisinde meydana ulaştığımızda sokakta yaşayan on beş yaşlarında bir çocuğun doğum günü pastasını kesiyordu ablalar. İlginin yarattığı buruk sevinç, gencecik adamın gözlerindeki gölgeli ışıltı unutulacak gibi değil. Aramızdaki sokakta yaşayan insanlarla konuşurken anladım ki temel mesele Birleşmiş Milletler'in tanımladığı gibi yalnızca daimi konutu olmayan kişi olmak değil. Evsizler için

barınma hakkını savunmak en alt basamak olarak görülebilir.

İngiltere'de bu konuda çalışma yapan derneklerin 'homeless is not houseless' [evsizlik, 'ev'sizlik değil] sloganı buna işaret ediyor. Toplumdan dışlanmışlık, aşağılanma meskensizlikten çok daha fazla incitici. Dahası her türlü istismara açık, cinsel ve fiziksel şiddete uğrayan, kimi zaman nüfus kâğıdı bile olmayan, hiçbir hizmet alamayan insanlardan -yanımızdan geçen belli belirsiz gölgeler mi demeli- söz ediyoruz.

Gecenin üçünde battaniyeye sarınmış olarak konuşan kırk yaşlarındaki Hasan Bey, Ege Bölgesi'nde bir şehirden çalışmaya gelmiş, tutunamamış ve kazandığı para hiçbir zaman ev tutmasına yetmediğinden beş yıldır tarihî Bizans kalıntılarında yaşam savaşı veriyor. Yaralı kuşlara, öksüz kedilere bakıyor merhametinin nişanesi olarak. İsmi Rumuz Dağlar Kızı olarak açıklayan ve günlerdir internet kafede ya da sokakta geceleme zorunda kalan genç bir kadının hikâyesi de çocukluğun karanlık odalarında üvey anne zulmüyle başlıyor. Şiddetle devam ediyor.

EMİN BİR SİĞINAK

Peki, nedir ev, bu kırılğan dokunsan uçup gidecek gibi duran iki harfli kelime. Büyük bir evreni getiriyor önümüze cüssesine bakmadan. İnsanın bir evinin olması doğal hukukunun gereği. Havaya, suya erişmek kadar elzem. Ev, insanı sonsuzca kuşatan tekinsiz dünyada, görece de olsa daha emin bir parçacığa, kendimize ait sıcak mahrem alana sahip olma ve burada kendi küçük sonsuzluğumuzun huzurunu duyma hakkı. Ev aslında bir kapı ve o kapıyı dışarıya kapatma, sınır koyabilme imkânının insanoğluna bahşedilmesi. Dönüp dolaştıktan sonra özlemi çekilerek varılacak bir menzil. Gerçi varoluşçu edebî metinlerde ev can sıkıcı, özgürlüğü kısıtlayan, şiddetin sinsice kol gezdiği bir yer olarak görülür. Evden kaçmak bir sıkıntı, eve dönmek zorunda kalmak ayrı bir sıkıntıdır. Peki, bu insanlar soğuk bir kış günü, inlerin cinlerin bile terk ettiği bir sokakta duvar dibinde sabahlamışlar mıdır acaba?

Evsizin, bir kapıyla kendi sınırlarına çekilip varlığını derleyip toparlamaktan mahrum kalanın ruhu aşırı örseleniyor, bu da ruh sağlığının bozulmasına yol açıyor haliyle, çoğu kez kimi insanların yoksulları daha az zeki sanması gibi, evsizleri de akıl hastası olarak algılayanlar var. Can evi olarak tanımlayabileceğimiz bedenlerin yoksunluklar içinde aşırı hırpalanması, insanların ve insanı gönülden yaralama bakımından kanlı bir arenaya dönüşen toplumun aldırışsızlığı, her türlü hareket kabiliyetini alıyor evsizlerin elinden. Eşref-i mahlûkata madunluk ve evsizlik yüzünden reva görülenler hepimizin insanlık sicilini karartmaya yeter.

Bu konuda yıllardır önemli gayretlere imza atan Şefkatder'in raporuna göre İstanbul'da 7-10 bin arasında, Türkiye genelinde ise 70 binden fazla evsiz bulunuyor. Dünyanın on altıncı büyük ekonomisine sahip olduğu söylenen devletimizin yetkililerinden karşılanması hiç de zor olmayacak talepleri var eylemi yapan gençlerin.

81 ilde sokakta yaşayan insanların acilen toplanması, 365 gün hizmet verecek evsiz sığınaklarının ihdası, rehabilitasyon merkezlerinin faaliyete geçmesi, barınma merkezleri oluşana kadar acilen komple otellerin ya da otel odalarının korunması ki geçtiğimiz günlerde bir kişi daha kara kış gelmeden Şişli'de donarak öldü.

Masrafların il ve ilçe sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları, özel idare bütçeleri ve belediyeler tarafından karşılanması bütçelerine fazla bir yük getirmeyecektir. Akıl ve ruh sağlığı bozuk olan evsizlerimizin ivedilikle hastanelerde tedavi altına alınıp sonrasında barınma evine yerleştirilmesi kış aylarına yaklaştığımız bugünlerde önem taşıyor. 24 saat ulaşılabilir kurum ve muhatap kişilerin irtibat bilgilerinin sivil toplum örgütlerine, basın kuruluşlarına, muhtarlıklara ve karakollara bildirilmesi ise bu toplumsal yarayla ilgilenecek yurttaşların sayısını ve duyarlılığını artıracaktır.

<http://www.milatgazetesi.com/2011/11/07/kurban-ve-evsizler/>

Milat Gazetesi, 07 Kasım 2011

Kurban ve Evsizler **Ümit Aktaş**

Bir kurban bayramını daha idrak etmekteyiz. Yenilenmiş bir dünyada ve yeni bir bilinçle. Tüm insanlığa hayırlar getirmesi dileğiyle; sevinçle ve hüznle.

Sevinmekteyiz, çünkü bu bayram yeryüzündeki zalimler biraz daha azaldı. Artık Kaddafi'siz, Mübarek'siz, bin Ali'-

siz bir dünyada yaşamaktayız.

Üzülmekteyiz çünkü dünyamızda akılsızlıkların eseri olan zulümler süregitmekte: Kürt sorunu, Suriye'deki zulüm, Afganistan'daki emperyalist işgal ve daha da kötüsü kapitalizmin küresel egemenleşme çabası...

Müslümanlar böylesi bir dünyanın sorumluluğunu ne kadar hissetmekte ve hatta ne kadar farkındalar böylesi bir dünyanın?

İçtikleri her paket sigaranın, kullandıkları parfümlerin bedelinin dünya egemenlerinin kasalarına, aslında hak edilmemiş kazançlar olarak aktığının farkındalar mı?

Ana diliyle konuşma ve eğitim görme hakkından mahrum bırakılmış insanların o ezikliğini kendi yüreklerinde duya bilmekte mi?

Depremde yıkılmış olan evlerinin önünde titreşen o yetim kalmış çocukların mahzunluğunu, sanki kendi çocuklarıymış gibi hissedebilmekte mi?

"Yazıklar olsun o namaz kılanlara ki...!" hitabındaki öfkenin muhatabının kendileri olmadığından eminler mi?

Kapitalizmin, her gün biraz daha evlerimizin içerisine giren ve sofralarımızdaki ekmeğimizi çalan egemenliğinin ve giderek onun işbirlikçisi haline gelişimizin bilincindeder mi? Ve ona karşı en azından Wall Street'i işgal edenler kadar kaygı, tepki ve öfke duymaktalar mı?

O kapitalizm ki, varoluşu sürekli bir büyüme ve sömürme temelinde dayalıdır; tıpkı kanserli bir hücre gibi sürekli doğal olan hayatları istismar ederek ve onların aleyhine büyüyerek var olur. Yaşamak için öldürür, yayılmak için işgal eder, kazanmak için savaşır, tüketerek ve israf ederek ayakta durur.

Oysa olağan hayat adalet ve dayanışma temelinde dayanır. Fazla olanı dağıtır ve bölüşür. Çünkü o fazla olan biriktikçe zehir saçır çevresine, kanserleşir.

Bize bir şey olmaz demenin olanca umursuzluğuna karşı, sadece kapitalist dünyanın bir hoyratlığı ve kurbanı olarak düşündüğümüz bir yığın evsiz barksız insan yaşamakta bizim şehirlerimizde de. (Yaklaşık yetmiş bin kişi.) Bunları sokağa düşüren şartlar üzerinde düşünülmemekte ve bu şartlara karşı bir mücadele verilmekte mi?

Gösterişli camilerimizin kira gelirleri nerelere sarf edilmekte merak etmekteyim. Neden yanı başlarında küçük de olsa bir barınma evi ya da aşevi bulunmaz,

neden onlar da tüm mütekebbir yapılar gibi kapatır kapılarını evsizlerin üzerine?

Bırakınız evsizlerle duygudaş olmayı, giderek sitelerin ve rezidansların erişilmezliğine çekilen o müsrif hayatların hiç payı yok mu evsizleştirilerek sokaklara itilen bu insanların trajedilerinde.

Sokaklarda açlıktan ve soğuktan titreyen bu insanlar kimin kardeşleri? Bizler de bunları kapitalist ülkeler gibi modernleşmenin ve kalkınmanın bir yan ürünü olarak görmezlikten mi geleceğiz?

Hani sorumluluk duygumuz? Nerede kaldı Müslüman olmanın farklılığı? Belediyelerimiz neden onlar için barınaklar düşünmez? Toplumun kenara ittiği bu insanların sorumlulukları kimlere ait? Elbette hepimiz sorumluyuz; ama hepimiz adına bu sorumluluğun gereğini ifa edecek olan da öncelikle belediyelerimiz ve kamu kuruluşları değil mi?

Hamdolsun ki yine de bir grup İslami duyarlılığı olan vakıf ve dernek bu sorunu gündemimize taşıdı, hiç değilse bir bilinç oluşturmak için: Emek ve Adalet Platformu, İHH, Kalplere Sevinç Birakanlar İnisyatifi, Maveria Gençlik Hareketi, MAZLUMDER, Özgür Açılım Platformu, Şefkat-Der.

Evet! Zulüm kadar iyilik de yeryüzünün her yerinde. Allah'ın vechi mazlumların yüzünde ışımakta. Onu görmek için illa da Kâbe'ye kadar gitmeye gerek yok, kestiğimiz kurbanların etine ve kanına ihtiyacı olan da Allah değil. İhtiyaç sahipleri işte burada, bir el uzatılmalık mesafede. Kalplerimizdeki duyarlılık kadar, yüzlerimizin de kendilerine dönmesini beklemekteler.

Daha güzel bir dünya kadar daha güzel bayramlar da, her şeyden önce mahrumların yüzlerinin gülmesiyle mümkün; böylesi bir dünya dileğiyle, hayırlı bayramlar... !

Ek - 2 Etkinliklerimize Dair Haberler

29.10.2011 - Birinci Etkinliğin Ardından

<http://www.emekveadalet.org/birimiz-usuyorsa-herkes-usur-eyleminin-ardindan-basina-yansiyenlar-ve-fotograflar/>

"Birimiz Üşüyorsa Herkes Üşür" etkinliğinin ardından: notlarımız ve basına yansiyenlar

Saat 20:30 itibariyle Taksim meydanı fskiyelerin yanında toplanmaya başladık. 22:00 civarında hemen hemen 150-200 kişi olmuştuk. Sloganlarımız 'Evsizler villalara', 'Üşüten devlet istemiyoruz', 'Bir kişi üşüyorsa herkes üşür', 'Aç olan komşundan kaçamazsın', 'Van minute biz de sizinle üşüyoruz', 'Hava -5 insanlık ölüyor', 'Herkes bir yatağı hak eder', 'Devlet evsizlere sahip çık' şeklindeydi. Yere serdiğimiz dövizleri ellerimize aldık ve 22:30'da basın açıklamasına başladık. Dört farklı kurumdan arkadaşlar okudular açıklamayı. Sonrasında Mehmet Bekaroğlu ve İhsan Eliaçık söz aldılar.

Sokak çocukları, Afrikalı göçmen işçiler ve kağıt işçileri de eyleme katıldılar. Yazarlar Murat Menteş, Yıldız Ramazanoğlu, Burhan Kavuncu ve Ahmet Örs de eylemi ziyaret edenler arasındaydı. Bekaroğlu, "Bu eylemin amacı, bu insanlara bir eşdurum, empati yapmak, onların varlığını hatırlatmak. Eğer biz bu şehirde yaşıyor ve bir insan donarak ölüyorsa, aslında insanlığımız donarak ölüyor, hepimiz ölüyoruz ve farkında değiliz." şeklinde konuştu.

Yazar İhsan Eliaçık ise "Kış mevsimi başladı. En son geçtiğimiz ay bir sokak çocuğu donarak öldü. Van ve Erciş'deki depremle bunlara yeni evsizler eklendi. Evsizlere ve kimsesizlere sahip çıkmak ve onlarla birlikte olmak bizim için bir dünya görüşü, yaşam tarzı ve hem de dinimizin emridir. Biz hayatı böyle algılıyoruz. Bu bizim gündelik yaşamımızın bir parçasıdır. Sadece kemeralar

karşında yaptığımız bir iş değildir. İki hafta daha her cumartesi sokaklarda sabahlayacağız" dedi.

Şefkat-Der Başkanı Hayrettin Bulan da derneğin faaliyetlerinden bahsederek "Sokaklarda evsizler horlanıyor, itilip kakılıyor, lokantalara alınmıyor, kimsesiz yaşlı nineler ve hatta dedeler tecavüze uğruyor. Genelevlerini kapatacağız diye söz vererek iktidara gelenler bunlara gözünü kapıyor ve hiç seslerini çıkarmıyorlar. Habitat toplantısı yapılıyor, sokak çocuklarını göstermemek için kamyonlarla topluyorlar. Defalarca müracaat etmemize rağmen evsizler için mekan açmıyorlar. Varolanı da tamirde, bakımda diyerek yapılan müracaatları geri çeviriyorlar. Bu nasıl devlet, bu nasıl hükümet?" şeklinde konuştu.

Kağıtçı arkadaşların getirdikleri kolilerin üstüne bataniyelerimizi serdik, kimimiz ayakta, kimimiz yatarak sabahı ettik. Saat 4:00 civarında 80 kişi kadar vardık. Sabah ezanıyla alana veda ettik.

Ulusal basına yansiyenlar

<http://www.sabah.com.tr/Yasam/2011/10/30/evsizlerin-sokakta-sabahladilar>

Evsizler için sokakta sabahladılar

30.10.2011

İstanbul'daki bir grup sivil toplum aktivisti, sokakta yaşayan evsizlerin barınma sorununa dikkat çekmek için Taksim Meydanı'nda oturma eylemi gerçekleştirdi. Söz konusu eyleme, bazı siyasi parti temsilcisi de destek verdi.

Ona yakın çeşitli sivil toplum örgütünün desteklediği eyleme yaklaşık 50 kişi katıldı. Dün akşam saat 22.00 sıralarında Taksim Meydanı'nda toplanan eylemciler, kış mevsiminin yaklaşması nedeniyle, yaşamını sokakta sürdüren evsizlerin sorununa dikkat çekmek için gece boyunca oturma eylemi gerçekleştirdi. Aralarında değişik siyasi parti temsilcilerinin de bulunduğu grup, yanlarında getirdikleri çeşitli pankart ve dövizleri açarak, "Birimiz üşüyorsa herkes üşür" sloganıyla gerçekleştirdikleri eylemde, seslerini hükümete duyurmaya çalıştı. Yanlarında getirdikleri, "Devlet evsizlere sahip çık", "Hava -5 insanlık ölüyor", "Evsizler villalara", "Birimiz üşürse, üşürüz hepimiz de", "Aç olan komşundan kaçamazsın" ve "One Minute biz de sizinle üşüyoruz" yazılı dövizleri açan grup, eylem öncesi basın mensuplarına açıklamalarda bulundu. On ayrı sivil toplum örgütüne ortak yapılan basın açıklamasında, kentte 7

bin ile 10 bin arasında, yurt genelinde ise 70 bin insanın evsiz olduğu hatırlatıldı. Sokakta yaşayan vatandaşlar için 81 kentte de ev, yemek ve nitelikli barınma imkanı verilmesi gerektiğine vurgu yapılan açıklamada, devletin halkına sahip çıkması gerektiği ifade edildi. Eyleme destek verenler arasında Halkın Sesi Partisi (HSP) Genel Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Mehmet Bekaroğlu da yer aldı. Eylemin amacının, evsizlerin varlığının hatırlatılması olduğunu vurgulayan Bekaroğlu, "Amacımız, bu insanlara karşı bir eşdurum, empati yapmak. Onların varlığını hatırlatmak. Eğer biz bu şehirde yaşıyor ve bir insan donarak ölüyorsa, aslında insanlığımız donarak ölüyor; hepimiz ölüyoruz ve farkında değiliz. Hükümet bunca evsizede sahip çıkmak zorunda." dedi. Aralarında kadınların da yer aldığı grup, evsizlerin sorunlarına dikkat çekmek amacıyla Taksim Meydanı'nda başlattıkları oturma eylemini, sabaha kadar sürdürecek.

<http://www.cnnturk.com/2011/guncel/10/30/birimiz.usuyorsa.herkes.usur/634972.0/index.html>
http://www.samanyoluhaber.com/h_712328_Gundem-evsizler-icin-sokakta-sabahladilar.html
<http://www.ihha.com.tr/NewsDetail.aspx?nid=199325&cid=8>
<http://www.bugun.com.tr/son-dakika-haber/?id=35305>
<http://www.evrensel.net/news.php?id=16588>
<http://www.ozgur-gundem.com/?haberID=24081>
<http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1067948&Date=01.11.2011&CategoryID=77>

05.11.2011 - İkinci Etkinliğin Ardından

<http://ozguracilim.net/birimiz-usurse-hepimiz-usuruz-eyup/>

Saat 21:00 itibariyle Eyüp Sultan Camii önündeki meydana toplanmaya başladık. 23:00 civarında hemen hemen 150 kişi olmuştuk. 'Yalnız sokaktakiler değil, donan insanlığımız', 'Komşusu açken tok yatan bizden değildir', 'Birimiz üşürse hepimiz üşür', 'Devlet evsizlerin üvey babası mı?', 'Herkes bir yatağı hak eder', 'Evsizler villalara', 'Kapitalizmin kışında üşüyoruz' yazılı dövizlerimizi dik olarak yerleştirdik. Aramızda evsiz genç arkadaşlarımızın yanı sıra Zeki Kılıçaslan, İhsan Eliaçık, Mazlumder'den Cüneyt Sarıyaşar ve Yeşilay başkanı Muharrem Balcı gibi isimler vardı. Etkinliğimiz basın metninin okunmasıyla başladı. Taleplerimizi okuduktan sonra, evsiz arkadaşlarımıza söz verdik. Bayram namazı için cemaatin yerleşeceği dış avlu gece boyunca temizlendiğinden, saat 01:00 itibariyle kolilerimiz ve battaniyelerimizle avlunun dışına yerleştik. Gecenin ilerleyen saatlerinde futbol da oynandı. Hemen hemen 65 kişiydik sabaha dek. Sabaha karşı ısınmak için üç teneke ateş yaktık. Sabah ezanı sonrasında camiye gelen ce-

maate basın metnimizi tekrar okuduk. Bayramlaşmayla beraber alandan ayrıldık.

Basın açıklamamız şöyle başlıyordu:

"Yarın, kendisine hayatı ve ölümü bahşeden yaratıcısına en sevdiğini kurban edenlerin bayram günü.

Hangimiz bir bayram sabahını sokakta geçirdi?

Hangimizin bayram namazından sonra dönecek bir evi, bir ailesi yok?

Kaçımız soğukta üşüyen, kendisini koruyamayacak kadar aciz olan bir yoksulu evine konuk etti?

O halde mahşeri andıran bir meydanın ortasında, soğuktan elleri ayakları uyuşmuş bu bayram namazıyla başlasın gün."

Taleplerimiz ise şunlardı:

1. 81 ilde sokakta yaşayan insanlarımızın acilen tespit edilmesini, TALEP EDİYORUZ

2. Kadın ve erkek evsizlerimiz ve ailecek evsiz kalan insanlarımız için her ilde ve gereken her ilçede ayrı ayrı "evsiz evleri" ve evsizler rehabilitasyon merkezlerinin ivedilikle faaliyete geçmesini, TALEP EDİYORUZ.

3. Bu "evsiz evleri" ya da merkezlerinde koşulsuz, süresiz ve nitelikli barınma imkanlarının verilmesi, üç öğün yemek sunulması ve evsiz insanlarımızın manevi yerlerinin sarılması için psikolog ve sosyal hizmet uzmanlarınca gereken hizmetlerin sağlanmasını, TALEP EDİYORUZ.

4. Söz konusu evsiz merkezleri işlemeye başlayınca kadar, bir evsizimizin 16 Ekim 2011 tarihinde soğuktan donarak hayatını kaybetmesi gibi acı olayların yaşanmaması için kısa vadeli çözüm olarak otellerin kiralanması ya da atıl kamu binalarının tahsisi suretiyle geçici barınma merkezlerinin acilen açılmasını, TALEP EDİYORUZ.

5. Akıl ve ruh sağlığı bozuk evsizlerimizin ilgili hastanelerde tedavi altına alınması önündeki bürokratik zorlukların aşılması, söz konusu evsizlerimizin bu hastanelerde gerekli tedavilerinin yapılması ve sonrasında uygun rehabilitasyon merkezlerine yerleştirilmesini, TALEP EDİYORUZ.

6. Evsizlerimize yönelik tüm bu faaliyetleri koordine eden bir devlet biriminin oluşturulması ve halkın sokaktaki evsizlerimizi ilgililere bildirebilmesi için 365 gün 24 saat hizmet verecek, söz konusu birime bağlı bir telefon ihbar hattının oluşturulmasını, bu hattın kamuoyuna duyurulmasını, TALEP EDİYORUZ.

AKDER, Emek ve Adalet Platformu, Kalplere Sevgi Bırakanlar İnsiyatifi, Maveria Gençlik Hareketi, MAZLUMDER İstanbul Şubesi, Özgür Açılım Platformu

Basın metni ve taleplerin okunmasından sonra sözü evsiz arkadaşlarımıza ve Ayşe Tükrükçü ablamıza bıraktık.

Sokakta Bıraktıklarımızdan* "Cem": Köprü altlarında yatıyordum, ondan sonra söyliyim, mağalarda kalıyordum, Fındıklı'da orda burda her yerde sokaklarda kalıyordum, karda kışta yatıyordum. Milletler bana yardım etsinler diye, battaniye versinler diye vermiyorlardı, ben de sokakta karton sererek yatıyordum. Kardeşim öldü soğuktan, ben de ona üzülenek tevbe ettim tineri bıraktım. Şimdi yurttan kalıyorum tineri de bıraktım.

Sokakta Bıraktıklarımızdan* "Celil": Ben 18 senedir dışarda kaldım. Arkadaşlarımız soğuktan donarak öldü ilkyardım hastanesinin orda. Erhan diye bir arkadaşım vardı, soğuktan donarak öldü. Yıllarca dışarda kaldık soğuklarda. Diğer evsizler de bizimle kalıyordu madde kullanmayan. Kışın çöp tenekelerine giderdik ordan yakacak toplardık, çöpten yemek toplardık karın içinden çöpü temizleyerek, yardım isterdik yardım eli uzatan olmazdı. Diğer arkadaşlarımızı da hastanelere götürüyorduk, orda yatırıyorduk ölmemeleri için soğuktan. Çok hasta olduk. Devlete sığınmak zorunda kaldık devlet de bir yere kadar yardımcı oldu. Ondan sonra onlar da bizi istemedi bizi dışarı attı. Bizim sadece istediğimiz dışarıda kalan, sadece sokak çocukları için değil diğer kalan insanlar için yardım eli uzatılmasını istiyoruz yani. Söyleyeceklerim bu kadar.

Kadir Bal: Hayatsız kadınların hakları için sokaklarda yaşayan insanların sorunlarıyla da ilgilenen Ayşe ablamız da burda onların düşüncelerini de alacağız.

Ayşe Tükrükçü: Evsiz olmanın ne demek olduğunu bizzat ben bireysel olarak kendim çok iyi biliyorum. 3 ay ben bütün gün Taksim'de gezip de akşam da Vakıf Guraba hastanesinde Taksim İlk Yardım Hastanesi'nde acillerde 3,5 ay boyunca kaldım. O dönemde ben şunu gördüm, toplumda ve yasalarda devletin memuruna biz evsiz dediğimizde adamın bakış açısı sadece ve sadece beden üzerinde geçtiğini gördüm, bu kadın erkek fark etmiyor. Toplumda sokakta yaşayan bir insana tecavüz

edilmesinin ne kadar kolay olduğunu çok iyi gördüm. Devletin burda yapması gereken olan şeylere baktığımız zaman, devlet şu anda çok rahat evinde ve sıcak yatağında yatarken sokaktaki insanlar da her adım attığı konuda vergi kesip de o kendi sıcak yatağının ne kadar sıcak olduğunu bir daha gösteriyor bize. Buranın ayıbı o Taksimlerde, o köprü altlarında, gezi parklarında bile İs-

tanbul'un merkezi yerlerinde bile, o banklarda karşılıklı yatan sokak insanı var. Bizi sokak insanı yapan sokak değil yasa.

Kadir Bal: Evet, Ayşe hanıma da çok teşekkür ediyoruz. son olarak, şu an aramızda bir arkadaşımız var, bu arkadaşımız Eyüp'te bu mıntıkada günlerini evsiz bir şekilde, sokaklarda geçiriyor. Kendisine de bir söz verelim, kendisi de bize duygularını düşüncelerini anlatıversin. evet kardeşim seni bir tanıyalım, dışarda nasıl kalıyorsun neler yapıyorsun bize anlat bakalım biraz.

Murat : Adım Murat Şendil. Fatih Karagümrük doğumluyum. Ve Aksaray köprü altında yetmişmiş bir çocuğum. Kısaca, tinercilikten, balıcılıkten, eroinciliğinden hepsini kullanmış bir delikanlıyım, ama gelgelelim hepsinden de kurtulmuş kısaca temizlenmiş bir insanım. Ve inanıyorum ki bu arkadaşlarım da bir gün hepsi bu bağımlılıktan kurtulacaklar ve düzenli bir hayata kavuşacak. Başta ben olmak üzere ve tüm arkadaşlarım adına söylüyorum ki güzel günler ilerde. İlla ki bir gün bizim için de bir güneş doğacaktır.

Kadir Bal: Çok teşekkürler. Bir arefe günü bu soğukta sabahlayacağız. Yarın güneş doğduğu zaman herhangi bir gün gibi olacak ama bizim için farklı bir gün olacak. Çünkü biz hem toplumsal şahitliğimizi geçen hafta Taksim'de başlattık, bu hafta Eyüp'teyiz. İlerleyen haftalardaki etkinlikleri de internet üzerinden duyurmaya çalışacağız. Hem devletten evsizler için barınak açılmasına dair taleplerimizi sunacağız, hem de toplumsal duyarlılığı yükseltmek için bunun gibi özel günleri ve geceleri vesile kılarak onlara bu işin önemini hatırlatacağız. Bugün de o günlerden biriydi, buraya bizimle üşümeye gelen herkese çok teşekkürler. cümlemize kolay gelsin.

* "Sokakta Bıraktıklarımız" , "Sokak Çocuğu" tabiri yerine kullanılmıştır.

"Ben 18 senedir dışarda kaldım. Arkadaşlarımız soğuktan donarak öldü ilkyardım hastanesinin orda. Erhan diye bir arkadaşımız vardı, soğuktan donarak öldü."

Ek - 3 Evsizlere Dair Dikkate Değer bir Haber/röportaj Çalışması

<http://www.ntvmsnbc.com/id/25049586/>

Eğer bir kış gecesi bir evsiz...

"Şöyle baktığın zaman, şu durumda olacak, olmayı isteyecek kimseyi göremiyorum ben yani" diyor en fazla kırklı yaşlarını süren genç adam. İstanbul'u teslim alan soğuk kış şartlarının sokaklardan bu spor salonuna kürediği pek çok can tanesinden biri o da.

HABER: BÜLENT KALE

Fotoğraflar: FATİH PINAR

ntvmsnbc

27 Ocak. 2010 Çarşamba

İSTANBUL - İstanbul'da 2010 yılında eğer bir kış gecesi dışarıda kar buzdan içnecikler halinde yağıyorsa bir evsiz bu beyaz rötuşun İstanbul'a bambaşka bir güzellik kattığını düşünmez, ancak İstanbul denen bu koca ormanın bütün kovuklarının, parklarının, altgeçitlerinin, duldalarının, buza kesmiş olduğunu iliklerine kadar hisseder. Ve bu ölümcül soğğun bir şekilde sokaklarda ya da Sait Faik'in tanımlamasıyla İstanbul'un bu "açık hava otelleri"nde ikamet eden kendisi gibi pek çok insanı Alibeyköy'deki Tefik Aydeniz Spor Kompleksi'ne sürükleyişine şahitlik eder.

Türkiye'de, İstanbul'da evsizlere yönelik özel bir kurum yok.

"Şöyle baktığın zaman, şu durumda olacak, olmayı isteyecek kimseyi göremiyorum ben yani" diyor en fazla kırklı yaşlarını süren genç adam. İstanbul'u teslim alan soğuk kış şartlarının sokaklardan bu spor salonuna kürediği pek çok can tanesinden biri o da. Parke sahanın ortasında, portatif bir ranzada oturuyoruz. Yaklaşık 200 kişinin paylaştığı spor salonunun uğultusunda kayboluyor alkolden çatlayan sesi: Üslubu, Türkçesi,

söyledikleri bir miktar yüksekten düştüğünü gösteriyor. Burada dinlediğimiz bilinçakışı tekniğinin en doğal örneklerini sunan pek çok hikayeden midir bilmem, Oğuz Atay'ın Beyaz Mantolu Adam'ını çağrıştırıyor bana.

O suskun öykü kahramanının konuşan haline bürünüp, bu öldürücü soğuklarda o ana kadar yolu o spor salonuna düşen altı yüz küsur kişinin hikayesini genel hatlarıyla açıklıyor bize: "...Hepimizin hayatında bir kırılmalar, düşme kalkmalar oldu yani, tökezlemeler oldu. Bir şekilde, bir şeyler dağıldı yani, yuva dağıldı, ne bileyim, aile ortamı dağıldı. Koptuk... Hep gurur meselesi yaptık bir şeyleri. Bir şeyleri daha ince düşündük, daha hassas düşündük. Onlar gibi geniş olamadık yani hiç. Biraz içimize kapanık olduk, kendimizi serbest bırakamadık. İlk söylenen kötü kelimeyi, içimizde bi ton şey yaptık yani, içerdik, sorun ettik. O açıdan yani..." İsmi vermiyor, fotoğrafı çekilsin istemiyor: "Onlar" sevinmesin diye.

BÜTÜN EVSİZLER BİR 'ONLAR'...

Kim "onlar"? Bilmiyorum. Ama burada konuştuğum bütün evsizlerin bir "onlar"ı olduğunu biliyorum. Dinlediğim bütün hikayeler dünyayı ikiye bölüyordu. Anlatıcı ve onlar, namertler, zalimler, hainler, alçaklar arasından çizilen bu uzun çizgi sanki zamanla usul usul evriliyor ve hikayenin kahramanını adına yalnızlık denen, yoksulluk, düşkünlük, İstanbul sokakları, kimsesizlik ya da alkol denen bir fasit daireye, ölümcül bir döngüye hapsediyordu. Hikayeler benzeşti ama üslup sonsuzdu.

Yanımıza yaklaşır bir şarkının ezgileriyle sigara isteyen şu adam gerçekten şarkı mı söylüyor yoksa haberleriyle, yurttan sesleriyle, reklamlarıyla, solistler geçidiyle, 24 saat yayın yapan bir radyo istasyonuna mı öykünüyor? Peki ama bu yürüyen radyo istasyonu nasıl katmerli bir yalnızlığın sonucu? Şu sorulara güzel güzel cevap veren

ihtiyar, yarasına basan soruyla beraber, nasıl birdenbire geçmişin bataklığında kayboluveriyor, onu birden gerçekliğin bu kadar uzağına düşüren bu darbe nasıl bir

darbe, acısı nece bir acı? Burada tanıdığım hayatın hoyrat darbelerine maruz kalmış insanların gerçeklikle aralarında bu kadar geniş açığı varken düşmeleri, kaybolmaları, şaşırmaları bana tuhaf gelmiyor ama hayatı onlar için kolaylaştırmaya çabalamayan bir sistem tuhaf geliyor.

'ABLA SENDE KONTÖR VARDIR...

'Sert kış koşulları nedeniyle evsizlerin ikametlerine açılan bu spor salonuna genel olarak Zabıta ve 112 acil servis aracılığıyla getiriliyorlar. Polisin ya da bizzat vatandaşın getirdikleri de oluyor. Gelen ihbarlara göre merkezden yönlendirilen AKOM'a bağlı gezici ekipler evsizleri buldukları yerden alıp spor salonuna ulaştırıyor. Bazılarını komşuları, mahallenin sakinleri haber veriyor. Bazıları cesaretini toplayıp yoldan geçen telefonu ve

kontörü olan bir 'beyefendi' ya da 'hanımefendi'den rica ediyor: "Ağabey/Abla sende kontör vardır; bir telefon etsen de gelip alsalar bizi!"

Türkiye'de, İstanbul'da evsizlere yönelik özel bir kurum yok. Sistem evsizler için özel bir çabayı çok görse de, skandal olabilecek ölümlerine de izin vermiyor. Evsizler de yaşamaya devam etmek için bu yardımdan faydalanıyorlar. Evsizler sistemin (şu durumda Büyükşehir Belediyesi ve Belediyeye bağlı Kayışdağı Darülaceze eliyle) sunduğu bu yaşam tarzına uyum sağlamakta zorluk yaşıyor, hazzetmiyorlar. Oradayken sıkça şahit olduğumuz gibi, dışarısı o kadar soğuk olmasa orada bir dakika durmayacaklarını sürekli belirtiyorlar. Genel olarak, sokaklarda, kendi yoksulluklarında ve yalnızlıklarında özgür yaşamayı tercih ediyorlar. Zaten sistem de onlara soğuklardan sonra da devam edecek bir koruma sunmuyor. Bu seferberlik geçici, ölümcül soğuk dalgası geçinceye kadar. Tatsızlık yaratacak bir ölümü engellemek gerekiyor, hepsi bu. Aralarında zımnî bir anlaşma var: biri hayatını korumaya çalışırken, diğeri prestijini korumak derdinde.

ŞAŞIRTICI DEĞİL...

Buna rağmen bizim orada olduğumuz 25 Ocak 2010 akşamı ilk ölüm haberi geliyor: Ayvansaray'da bir teknede yaşamaya çalışan 65 yaşındaki Cemal Yıldırım

donarak hayatını kaybediyor. Bu üzücü haber bir yanıla şaşırtıcı değil, çünkü AKOM öncülüğünde tek bir merkezden yönlendirilen tarama ve ihbara dayalı bir evsizleri toplama çalışmasının pek çok insanı açıkta bırakacağı açık. Fiziksel ve zihinsel sıkıntılar yaşayan, şiddete uğramış, içine kapanık, toplumdan korkan, bağımlı insanlar söz konusu.

İstanbul gibi bir metropolde, daha örgütlü, yerel yönetim birimlerinin de dahil edildiği sayıma dayalı bir sistemin uygulanması elzem görünüyor. Her mahallede, her ilçede kaç evsiz var bilmek zor değil. Bu insanların sürekli bir merkezde yaşamasını sağlamak kolay görünmüyor ama her ilçede evsizlerin takibatını yapan, sorunlarıyla ilgilenen sosyal hizmet uzmanlarının istihdam edildiği, zorda kalınca gidebilecekleri merkezler kurulabilir. Bu tür merkezlerin ilçe halkının gönüllülüğe dayalı aktif desteğine mazhar olacağı da aşikâr. Eğer bunlar yapılmıyorsa, o gece şahit olduğumuz azami çabalara, zorlu çalışma şartlarına rağmen ölümler kaçınılmaz olacak ve yapılanlar geçici bir çözüm olmaktan, yöneticiler açısından sıkıntı yaratacak bir ölümü engelleme çabasından öteye gitmeyecektir. Evsizlerin insanca muameleye, sürekli ilgiye ihtiyacı var.

O gece spor salonunda kalan iki yüz kadar evsizin 17 tanesi kadındı. Kazan dairesinin oradaki iki oda ve bir koridora yerleştirilmişlerdi. Sultan o 17 kadından biri. Tarla başının aşağısında Yenişehir mahallesinde büyümüş, 42 yaşında. Bir kızı, iki eski kocası ve Türkiye'nin bir çok şehrini dolaşan uzun, acıklı bir hikayesi var. Uzun sohbetimizde artık bu acıklı hikayelerden yorulunca, konuyu değiştirdim: Seni en çok ne mutlu eder?, dedim. Sustu. Sevilmek mesela, dedim. Evet, dedi. Ben de çok mutlu olurum sevilince, dedim. Birden canlandı, ben sevmese bile iki tatlı söz söylese gene çok mutlu olurum, dedi. En sevdiğin çiçeği (gül), kuşu (kumru), en çok beğendiği sanatçıyı (Ceylan) sordum. Romanların müzik-

teki yeteneğine bütün Türkiye'nin gıpta ettiğini söyleyip bize sevdiği bir parçayı biraz mırıldanmasını rica ettim. Bize bir şarkı mırıldandı. Onu acılarını anlatmaya davet etmeyen bu insanca sohbet Sultan'ı ağlattı.

Ek-4 BÜROKRATİK VİCDANSIZLIĞIN ARSIZLIĞI ve EVSİZ KURBANLIKLAR ÜZERİNE

Ammar Kılıç

www.ozguracilim.net

Ve diri diri toprağa gömülen kızcağıza sorulduğu zaman:
"Hangi suçtan dolayı öldürüldü?"

-Tekvir suresi/8-9

Her yıl görmeye alışık olduğumuz şekilde, şu günlerde de, gece soğuk havadan donarak ölen evsiz haberleri televizyonlarda yerini almış bulunuyor. İnsanlar neden sokakta ölüyor? Kimsesizler için bu koskoca şehirde tek bir sığınma evi yok mu? Evet doğru bildiniz, yok. Koskoca avm'lerimiz var, uluslar arası organizasyonlarımız, devasa stadyumlarımız, kültür merkezlerimiz, belediye binalarımız, il özel dairelerimiz, gökdelenlerimiz, duble yollarımız, çılgın projelerimiz ve daha bilmem kaç tane Allah'ın belası putsal anıtımız var; ama yoksul/laştırılmış, sokağa itilmiş ve kaderinde bir sokak köşesinde uyuşarak donmaktan başka bir akıbet olmayan mustazaflar için dört duvarı, bir çatısı olan mekanlarımız yok.

Fatih'te oturuyorum ve hergün evime giderken, yaklaşık beşyüz metrelik bir güzergahta en az üç sokak insanına rastlamak durumundayım. Bunlardan biri olan Aslan amcayla arada konuşuruz. Yanına otururum, halini hatrını sorarım filan. Ama uzun süredir, hal hatır sormaktan, varsa eline birkaç kuruş

sıkıştırmaktan başka elimden bir şey geleceğini hesaba katmamıştım, bu konuda herhangi somut bir çabada bulunmamıştım. Yani öyle bir şey ki, üç kuruş çıkınca kendisinden, onu görüp selam vermeyi bir şey sanınca, insan bir halt yaptığını filan düşünüyor. Halbuki sen evine gidiyorsun, sıcak yatağına giriyorsun, o yine orda, soğuk betonun üzerinde nasıl sabahlayacağını düşünecek. Neyse, bir arkadaşın tavsiyesiyle belediyeyi aramaya karar verdim, 'sosyal devlet'iz ya hani, onlar kesin ilgilenirler diye düşünüyorum. İnsanı fittirtan hikaye tam da burada başlıyor.

Fatih belediyesinde telefonuma çıkan hanımefendi, bu işe büyükşehir belediyesinin baktığını söyleyerek beni oraya yönlendiriyor. Arıyorum, büyükşehir belediyesindeki adam 'sokakta kalan insanlar..' demeye kalmadan bir telefon numarası tıkıyor ağzıma; valilik bu kez. Onlar ne diyor? Valiliğe bağlı Cağaloğlu'ndaki Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'nü arayın. E hadi arayalım. Sosyal hizmetlerdeki görevli 'bu konuda bilgi sahibi olmadığını, öğleden sonra ararsam ilgilenecek birilerinin olacağını' söylüyor. Sübhanallah çekiyorum. Telefonu kapattıktan sonra Fatih'te Unkapanı'daki Sosyal hizmetler binasına doğru yollanıyorum. Yüzyüze görüşürsem belki yardımcı olurlar diye. Orada güvenlik görevlisi bu işe Cağaloğlu'ndaki merkezin baktığını ama istersem hemen ötedeki Zabıta binasına danışabileceğimi söylüyor. Zabıta binasının kapısından içeri girmeme bile gerek kalmıyor, güvenlik görevlisinden evsizlerin 'eksi beş hava soğukluğu haricinde veya ortalık kar kış kıyamete dönmedikçe zabıta tarafından toplanmadığını' öğreniyorum. 'Abi bu nasıl iş?' diyorum, dudaklarını büzüyor: 'Ee kardeş, böyle, bak Osmanlı'yı sevmeyiz ama adamlar şöyle böyle filan..' Derken o adam da beni Aksaray'daki beyaz masaya yönlendiriyor, bir de onlarla konuşmamı salık veriyor. Anlıyorum, beyaz masaya gidersem onlar da Fatih belediyesine filan yönlendirirler, olay kapkara bir kısır döngüye döner. Öğleden sonra aramamı isteyen sosyal hizmetleri arıyorum bu sefer. Sokakta yaşayan amcanın yaşını öğrenmek is-

tiyor, 60-65 yaşlarında bir amca Aslan amca; o halde onu darulacze alabilirmişmiş, orda rahat edermişmiş. Daha bir sürü miş miş.. (Sonradan Şefkatder'in başkanı Hayreddin abiden Darulacze'nin bir ton prosedür gerektirdiğini de öğreneceğiz elbette.)

Ben içimden rahmetler okuyarak kapattım telefonu. Şu düzen/bazlığı görebiliyor musunuz? İnsanları bu bürokrasi öldürüyor işte. Kimsenin birbirinden haberi yok. Nasıl olsun? Resmî kanalların sokaktaki insanlarla ilgili bir derdi yok ki, bu konuda bir girişim, bir çaba, bir pratik yok ki. Bu insanları hava sıcaklığı eksi beşe düştüğünde, yani ölüme ramak kala toplamak hangi insafın, hangi vicdanın işi? Spor salonuna yüzlerce insanı, o da bir- bir buçuk aylığına yerleştiren bu suçun vebalinden kurtuluyor muyuz sanıyorsunuz? Siz sadece kışın mı evinizde yatıyorsunuz?

Evsiz, kimsesiz insanlar için sorumlu olan tek kurum devlet mi? Değil. Son dönemde sayıları hayli artan hayır kurumlarımız nerede? Dünyanın bir çok bölgesine bereket götürüyorsunuz sevgili vakıflarımız; öylesine büyük paralar, imkanlar dönüyor ki bünyenizde, bu para Afrika'ya da yeter, Tarla başı'ndaki, Fatih'teki evsizlere, kimsesizlere, kaçak göçmenlere de.

Dört bir yana kurban organizasyonları yapıyoruz, ama sanki unutuyor muyuz gözümüzün önündekini? İki sokak ötemizde bir evsiz ölse, biz denizleri aşsak yardım için, Allah sormaz mı bunun hesabını?

Ve sokaktan evsizleri görüp geçen her bir kişi için: Hepimiz sorumlu tutulacağız bu günahtan. 'Diri diri gömülen kız çocuğuna sorulduğu' gibi, diri diri betona, soğuşun iliklerine gömdüğümüz zavallılar için de sorulacağız hesap günü: 'Hangi suçtan dolayı öldürüldüler' diye.

Adım atma vakti çoktan geçti de, yine de Rabbimize bir mazeret olsun, harekete geçelim derim.

Ek-5 ANKARA ŞEHİRLERARASI TERMİNAL İŞLETMESİNDE (AŞTİ) BARINAN EVSİZLER HAKKINDA TBMM İNSAN HAKLARI KOMİSYONU İNCELEME RAPORU (2010)

1. GİRİŞ

İkamet edebileceği başka bir yeri olmayan ve Ankara Şehirlerarası Terminal İşletmesinde (AŞTİ) barınan bir şahıs tarafından 09.01.2010 tarihinde Komisyonumuza yapılan başvuruda, AŞTİ’de aralarında özürlü, yaşlı ve kadınların da bulunduğu 200’e yakın evsiz bulunduğu ve bu kişilerin taciz ve kötü muamelelere maruz kaldıkları belirtilmiştir. Bu rapor, söz konusu başvuru üzerine yapılan incelemelere dayanılarak hazırlanmıştır.

2. İNCELEME

Başvurucunun iddiaları hakkında öncelikle ilgili kamu kurumlarından gerekli incelemenin yapılması ve evsiz kişilerin barınma olanakları hakkında bilgi verilmesi istenmiştir. Ankara Valiliği ve Ankara Büyükşehir Belediyesi ile yapılan yazışmalar sonrasında Komisyon uzmanları tarafından yerinde inceleme yapılmıştır.

2.1. İlgili Kurumlardan Alınan Bilgiler

AŞTİ’de yaşayan kişilere ilişkin başvuru üzerine ilk olarak Ankara Valiliği ve Ankara Büyükşehir Belediyesi ile yazışmalar yapılarak, Ankara Valililiğinden taciz ve kötü muamele iddiaları hakkında ivedilikle inceleme yapılması istenmiş ve her iki kurumdan da evsiz kişilerin barındırılması hususunda yapılan çalışmalar hakkında bilgi verilmesi istenmiştir. Ankara Valiliği’nin 04.03.2010 tarihli cevabi yazısında, İl Emniyet Müdürlüğü’nce yapılan araştırmaya göre, 28.02.2010 tarihi itibari ile maddi imkânsızlıklardan dolayı AŞTİ’de kalan ve barınacak yeri olmayan yardıma muhtaç toplam 58 kişinin tespit edildiği ve şahıslarla yapılan görüşmelerde hiç birinin cinsel taciz veya kötü muameleyle uğramadıklarını ifade ettikleri belirtilmiştir. Aynı yazıda, İl Emniyet Müdürlüğü görevlilerinin anılan başvurucu ile görüştüğü ve sorulan soru üzerine, başvurunun taciz ve kötü muameleyle bizzat şahit olmadığı, yalnızca duyularını aktardığının öğrenildiği tarafımıza iletilmiştir. Evsizlerin

barındırılmasına yönelik İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü kayıtlarında Valilik tarafından bir araştırma yapılmıştır. Buna göre, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) Genel Müdürlüğü ve bağlı kuruluşların 24.05.1983 tarihli ve 2828 sayılı SHÇEK Kanunu'na göre kurulmuş olduğu, bu Kanun kapsamında evsizlere yönelik hizmet verebilecek herhangi bir kuruluşun tanımlanmadığı, bununla birlikte, sokakta yaşayan ve çalışan çocuklara hizmet vermek amacıyla 1997 yılında hizmete açılan Ulus Çocuk ve Gençlik Merkezi ile Behice Eren Çocuk ve Gençlik Merkezinin, Valilik onayı ile, kış aylarında sokakta yaşayan evsizlerin barındırılmasına yönelik 2008 yılı mayıs ayına kadar hizmet verdiği, bu tarih itibarıyla SHÇEK Genel Müdürlüğü ve Başbakanlık Müfettişlerince yapılan teftiş raporuna istinaden personel ve bakım giderleri sebebiyle bu hizmetlerin sonlandırıldığı anlaşılmıştır. Ayrıca Valilik Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfında kış aylarında evsiz müracaatlarının artması sebebiyle başlatılan uygulamaya göre, evsiz vatandaşların Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına kalacak yer talebiyle başvurduğu takdirde anlaşmalı otellere yönlendirildikleri ve otel ücretlerinin Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından karşılandığı belirtilmiştir. Ankara Valiliğinin verdiği bilgiler haricinde Ankara Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı Yaşlı Hizmetleri ve Şefkat Evleri Şube Müdürlüğü'nden belediyenin evsiz kişilere yönelik hizmetlerine dair bilgi alınmıştır. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7'nci maddesinin birinci fıkrasının (v) bendinde, "...yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek..." ve 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 14'ncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde, "...kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, nikah, meslek ve beceri kazandırma, ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapmak..." belediyenin görevleri arasında sayılmıştır. Bu görevleri icra etmek için, Ankara Büyükşehir Belediyesi Meclisi'nin 13.01.2009 tarih ve 82 sayılı kararına istinaden 03.01.2009 tarihinde Günlük Barınma Evi hizmete açılmıştır. 45 yatak kapasitesi ile hizmet veren Günlük Barınma Evinde 20.02.2010 tarihi itibarıyla toplam 286 evsizede hizmet verilmiş olup bu kişiler arasında 29'u AŞTİ'de yaşayan vatandaşlardan oluşmaktadır. Barınma evinde açık kapı sistemi uygulandığından kişilerin birimde kalmaları süreye tabi olmayıp, kişiler kabul şartlarını taşıdıklarını sürece birimde kalmaya devam ederler. Ayrıca bu kişiler istedikleri zaman birimden ayrılırlar ve geri döndüklerinde günlük barınma evine kabul edilirler. Günlük barınma evinden, evsiz olarak nitelendirilen, çeşitli nedenlerle evden atılan ya da evini terk etmek suretiyle sokakta yaşayan, geceleri yatacak uygun ve düzenli bir yeri olmayan, herhangi bir kurum hizmetinden yararlanamayan ve bu durumları istismara açık 18 yaş üzeri kişiler

yararlanmaktadır. Günlük barınma evi tedavi amaçlı hizmet birimi olmadığından, psikiyatrik hastalığı olanlar, zihinsel engelliler ve ağır bedensel engelliler günlük barınma evine kabul edilmezler. Ayrıca Ankara'da geçici bir süre için hasta refakatçisi veya hasta olarak ikamet eden, ancak barınacak yeri ve maddi imkanı olmayan muhtaç kişiler şefkat evlerinden yararlandırılmakta ve bunlar da günlük bakım evine kabul edilmemektedirler. Bayan müracaatçılar, Belediye bünyesinde faaliyet gösteren Kadın Sığınma Evinde kalabilmektedirler. Günlük barınma evi, evsiz olarak nitelendirilen kişileri, özellikle kış aylarının olumsuz koşullarından ve sokaklarda oluşabilecek çeşitli bedensel, duygusal ve sosyal açıdan tehlikeye yol açabilecek risklerden korumak ve bu kapsamda da barınma, temizlik ve beslenme gibi temel gereksinimlerinin geçici olarak kısmen karşılanması amacıyla hizmete açılmıştır. Günlük barınma evine kabul, Ankara Valiliği, İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü, Kaymakamlıklar, Muhtarlıklar ve diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılan ihbarlar üzerine görevli sosyal çalışmacılar tarafından belirlenen noktaya gidilip evsizin durumu değerlendirilerek şartları uygunsa birime getirilmek suretiyle olmaktadır. Birime getirilen evsizlere öncelikle vücut temizliği yapılmakta ve yeni kıyafetler giydirilmektedir. Bu şahıslar görevli doktorlarca sağlık taramasından geçirilerek gerekli görülenlere psiko-sosyal destek hizmeti verilmektedir. Hasta olduğu tespit edilenler çeşitli hastanelerde tedavi altına alınmaktadır. Günlük barınma evinde kalanlara, Ankara Valiliği Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından nakdi yardım yapılmakta ve memleketine dönmek isteyen olursa yol yardımı yapılmaktadır.

2.2. Yerinde İnceleme

Komisyon uzmanları tarafından yapılan yerinde incelemede, ilk olarak AŞTİ içerisinde görev yapan polis noktası ziyaret edilerek görevli polis memuru ile görüşülmüş ve konuyla ilgili ön bilgi alınmıştır.

Buna göre;

- AŞTİ'de barınan evsizlerin sayısı hakkında kesin bir bilgi olmadığı ve bu sayının özellikle kış aylarında arttığı,
- Barınanların temizlik gibi ihtiyaçlarının AŞTİ personeline sağlandığı, burada kalmak isteyenler için büyük bir engel ya da olumsuzluk olmadığı ancak en büyük sıkıntının AŞTİ'nin çirkin görüntüsü olduğu öğrenilmiştir. Ardından AŞTİ Nöbetçi Güvenlik Müdürü ile görüşülerek inceleme amacına dair bilgi verilmiştir. Yapılan görüşmede Nöbetçi Müdür,
- Söz konusu insanların kayıtlarının tutulduğunu,
- Komisyonumuzun çalışması başarılı olduğunda ve bu insanlara barınacak yer temin edildiğinde ihtiyacı olan başka evsizlerin de aynı imkandan faydalanmak amacıyla AŞTİ'ye geleceklerini,

Barınanlar arasında kimsesizlerin çoğunluk olduğunu, • Bu insanların yolcuların merhametlerini kullanarak dilendiklerini ya da çalıştıklarını ifade etmiştir. Daha sonra, söz konusu insanlarla görüşebilmek için AŞTİ'nin muhtelif yerleri ziyaret edilmiştir. Komisyon uzmanlarının ziyareti esnasında bu insanların, otobüs saatlerini beklemekte olan yolcularla birlikte banklarda oturdukları ve çoğunluğunun banklarda yattığı gözlenmiştir. Erkeklerin sayısı kadınlara oranla önemli ölçüde fazladır. Rastlanılan insanlar arasında engellilerin sayısının fazlalığı da göze çarpmıştır. Uzmanlarla konuşmayı kabul edenlere bu zamana kadar herhangi bir barınma evine gidip gitmedikleri, gittilerse kurumdan kendi istekleriyle mi ayrıldıkları, kendilerine bir imkân sağlansa tekrar gitmek isteyip istemedikleri ve AŞTİ'de ne gibi sorunlarla karşılaştıkları sorulmuştur. Buna göre;

- 60'lı yaşlarında bir kadın kendisiyle görüşme talebimizi sinirli bir şekilde reddetmiştir. Kadının oturduğu bankın yanında poşetler içerisinde pet şişeler bulunduğu gözlenmiştir.
- 28 yaşında olan bir diğer kadın ise Komisyon uzmanlarıyla görüşmüş fakat Komisyonumuza başvuruda bulunan ve bu incelemenin yapılmasına aracı olan kişiyi suçlamıştır. Anılan kişinin kendisini evlenme vaadiyle kandırdığını, bir gün kendisini dayısının evine götürdüğünü, AŞTİ'deki evsizleri koruma amacı varmış gibi görüldüğünü ancak niyetinin başka olduğunu oldukça sinirli bir şekilde ve bağırarak anlatmıştır.
- Kendisiyle görüşülen 60'lı yaşlarda bir başka kadın ise aslen Yozgat'lı olduğunu, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan kendisine sağlanan aylık gelirinin olduğunu, devlet tarafından kendisine kalacak bir yer gösterilse bile gitmeyeceğini, bazen Yozgat'a gidip geldiğini yine öfkeli bir şekilde anlatmıştır.
- Kendisiyle görüşülen 35 yaşlarında bir erkek, eşiyle boşandıktan sonra dışarıda yatıp kalktığını, yaklaşık 7-8 aydır AŞTİ'de barındığını, daha önce Behice Eren Çocuk ve Gençlik Merkezi ile Ulus Çocuk ve Gençlik Merkezinde kaldığını, süresi dolduğu için çıkarıldığını, AŞTİ'deki evsizlerin kendi aralarında ve yolculara yönelik hırsızlık suçunu işlediklerini ve hatta tecavüz olaylarının herkes tarafından bilindiğini ifade etmiştir.
- 20'li yaşlarında ve cezaevinden çıktığını belirten başka bir erkek, terminalde kalanların günün belli saatlerinde dışarı çıkarıldıklarını ve kadınların ve özürülülerin suistimal edildiğini iddia etmiştir.
- Kamu kurumlarının sağladıkları barınma hizmetlerinden neden faydalanmadıkları sorusuna bazıları AŞTİ'de yaşamaktan memnun olduğunu ifade etse de, genel olarak barınma evlerinde kendilerine kötü davranıldığını, üç öğün yemek verilmediğini, bu nedenle anılan kuruluşlarda uzun süre kalamadıklarını, ancak kamu kurumları tarafından daha iyi bir barınma hizmeti verilmesi durumunda bir çok kişinin bu kuruluşlarda barınmayı tercih edeceği belirtilmiştir.
- Ziyaretimiz esnasında AŞTİ'de sekiz adet özürülü vatandaş görülmüştür.
- Uzmanlara eşlik eden bir başka polis memuru ile yapılan görüşmede, ilgili polis

memuru, AŞTİ'deki polis merkezinin kapatılarak polis noktası haline getirildiğini, gün içinde 2, gece ise 1 polisin burada görev yaptığını, özel güvenlik sayısı fazla olsa da emniyet birimlerine bağlı polis memurlarına ihtiyaç duyulduğunu, bu durumun asayiş ve güvenlik hizmetlerinde bir açık oluşturduğunu, polis sayısının artırılmasının AŞTİ'yi suç yeri olmaktan çıkaracağı için evsizler nezdinde de cazip bir yer olmaktan çıkaracağını ve devletin bu tip insanları barındırmak için imkanlarını zora koştüğünü ifade etmiştir.

3. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Dünyada pek çok ülkenin sorunu olan evsiz insanlar ailevi, ekonomik, psikolojik ya da çeşitli sosyal sebeplerle sokakta yaşamaya mecbur kalmakta ya da kendi iradeleriyle bu yolu seçmektedir. Ancak bu durum, hem bireysel hem de toplumsal açıdan pek çok sorunu beraberinde getirmektedir. Zira, sağlıklı bir çevrede barınma, beslenme ve yaşama hakkından mahrum bu insanlar kendi hayatlarını olduğu kadar toplumun hayatını da tehdit etmektedirler. Evsiz insanlar, kış aylarında donma tehlikesiyle karşı karşıya kalmakta, yetersiz ve sağlıksız beslenme nedeniyle çeşitli sağlık sorunlarıyla baş etmekte ve içinde buldukları şartlar kendilerini kolaylıkla suça itebilmektedir. Anayasanın 2. maddesi Türkiye Cumhuriyetini sosyal bir hukuk devleti olarak tanımlamaktadır. Yine, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak görevi de, Anayasanın "Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddesinde sayılmaktadır. Söz konusu ilkeler doğrultusunda yerel yönetimler, Sosyal Hizmetler Ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü gibi kurumlar mevzuatları çerçevesinde hizmet vermektedir. 2828 sayılı SHÇEK Kanunu'nun Tanımlar başlıklı 3. maddesinin birinci fıkrasının a) bendinde "sosyal hizmetler", kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine ve ihtiyaçlarının karşılanmasına, sosyal sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olunmasını ve hayat standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünü olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda, öncelikli olarak, AŞTİ'de barınan evsizler içerisinde yer alan ve uzun zamandır burada yaşamakta olduğu söylenen özürülü vatandaşlarımızın, 2828 sayılı SHÇEK Kanunu uyarınca hizmet veren ilgili "Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri"ne yerleştirilmesi gerekmektedir.

AŞTİ'de barınan evsizler demir oturaklar üzerinde yatıp kalkmakta ve bir kısmının battaniye yorgan gibi eşyaları olsa da çoğu bunlardan mahrum bulunmaktadır. Ayrıca

gece yaşanan soğuk, beslenme ve temizlik sorunu da ilk bakışta göze çarpmaktadır. Bu kişilerin birbirleri ile de sorunları olmakta, hırsızlık ya da fiziksel ve cinsel taciz/tecavüz olaylarının yaşandığı iddia edilmektedir. Bu yaşam koşulları içerisinde bile bu kişilerin zihninde

A Ş T İ ' d e barınmanın en iyi seçenek olduğu kanaati oluşmuştur. Zira kendileriyle görüşülen kişiler, "daha iyi imkanlar varken neden ben bu şartlarda yaşamayı tercih edeyim, daha iyisi sağlanırsa

elbette giderim" sitemini çokça dile getirmişlerdir. Bu sözler kurumlardan alınan bilgiler ışığında değerlendirildiğinde, kurumların sağladığı barınakların kapasite ve hizmet kalitesi bakımından yetersiz olduğu kanaatini doğurmaktadır. Ankara Valiliği ve Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin verdiği bilgilere göre Ankara'da sadece 45 kişilik bir barınma evi bulunmaktadır.

Sadece AŞTİ'de bile günde ortalama 250 kişinin kalmakta olduğu düşünülürse, Türkiye'nin ikinci büyük şehri olan başkent Ankara için 45 kişilik barınma evinin yetersiz olduğu şüphesizdir. Bu hususta, yerel yönetimin kapasite artırımına gitmesi ve merkezi idarenin barınma evi veya benzeri bir hizmeti sağlaması gerekmektedir. Bu bağlamda özellikle SHÇEK yapısında bir mevzuat değişikliği gerekmektedir.

Kadınların belediye bünyesinde barınabilecekleri Kadın Sığınma Evleri ile SHÇEK'e bağlı Kadın Konukevleri mevcuttur. Özürlüler dışındaki kadın ve erkek evsizlerin ilk bakımları yapıldıktan sonra kısa vadede barınma sorunları çözülsede dahi bu çözüm geçicidir. Uzun vadede bu kişilerin topluma kazandırılmaları ve meslek edindirilmeleri yönünde de çalışmalar yapılmalı, hukuki alt yapısı tam olarak hazırlandıktan sonra sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler ve merkezi idarenin kurumlarının işbirliği içerisinde çalışabileceği bir yapı oluşturulmalıdır.

